

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1889

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 6. — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8.

767

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΕΚΔΟΤΑΙ

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΕΝ ΤΗ ΟΔΩ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ ΑΡΙΘ. 14 ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΣΤΑΔΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α

- Ἀγαθάγγελος σ. 38.
 Ἀγαλμάτιον (Τὸ χαλκοῦν) 423.
 Ἀγάπης (Ὁ ὄρκος τῆς) 425.
 Ἀγίου Ὄρους (Αἱ βιβλιοθήκαι τοῦ) 385.
 Ἀθῆναι (Ἄγνωστοι) — Τὰ Ἀναφιότικα 384, 397.
 Ἀθηναϊκαὶ σελίδες: Ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ 270. — Συζυγικὴ σκηνή 313. — Δύο μικροὶ 344. — Τὸ πανόραμα 492.
 Ἀθῆναις (Ὁ μῦθος περὶ ἐπιστημονικῶν σπουδῶν ἐν) κατὰ τὸν 18' αἰῶνα 457, 473.
 Ἀκαδημαῖαι 229.
 Ἀλιεῖα (Ἡ) ἐν Μεσολογγίῳ 324.
 Ἄμοιρη Μαριώ! 441.
 Ἄνθος - Ἐρημίτης, ποίημα 504.
 Ἀπομνημονευμάτων μου (Ὀλίγαι τινὲς σελίδες ἐκ τῶν) 309.
 Ἀριθμὸς (Ὁ) τοῦ συντάγματος 256.
 Ἀρραβῶν καὶ γάμος ἐν Ἰκονίῳ 45.
 Ἀσθένεια (Πόθεν κυρίως πηγάζουσιν αἱ) 106, 124, 237.

Γ

- Γαλλία καὶ Ἀνατολή 277.
 Γιβραλτάρ 74.

Ε

- Ἐδῶ κ' ἐκεῖ 64, 80, 96, 112, 228, 244, 260, 276, 292, 308, 324, 340, 356, 392, 408, 424, 440, 458, 472, 488, 504, 520.
 Ἐίφφελ (Ὁ πύργος) 305.
 Ἐκθέσεως (Ἐκ τῆς Παγκοσμίου) 438.
 Ἐκθέσεως (Ἐπίλογος ἐπὶ τῆς ἀρτι) 17.
 Ἐκκλησία (Ἡ νέα) Γεωργίου Πραγαμᾶ ἐν Θεσσαλονικῇ 7.
 Ἐνδύμεθα (Πῶς πρέπει νὰ) 26.
 Ἐπιστημονικὰ ἀνάλεκτα 306, 353.
 Ἐπιστημονικαὶ διαλέξεις 467.
 Εὐρυμέδην, δρᾶμα 72.
 Εὐτυχία (Ἡ) ποίημα 305.
 Εὐτυχίας (Ὁ δρόμος τῆς) 330.

Θ

- Θανάτῳ (Ἐπὶ τῷ) τοῦ Χαριλῆου Π. ποίημα 390.
 Θέρμανσις τῶν οἰκιῶν 13.

Ι

- Ἰατροὶ (Οἱ) καὶ οἱ φαρμακοποιοὶ τῶν Παρισίων 345.

Κ

- Καλή (Ἡ) πολιτικὴ 349.
 Καρδιοχτύπι (Τὸ) 77.
 Κλειδοκρυβάλου (Ἐπὶ τοῦ) 407.
 Κυράδες — Χοιράδες 291.

Λ

- Λαογραφία: Μεσονύκτιοι ἱεροκήρυκες 62. — Ἡ ἄσβεστος καὶ οἱ λίθοι 105. — Σερβικὴ παράδοσις 243. — Κηδεῖα ἡγεμονίδος ἐν Μαδαγασκάρ 352. — Ἔθιμα ἐν Κεφαλληνίᾳ ἢ Κουλούρα τῆς γωνιάς 420. — Κινεζικαὶ διασκευάσεις 454, 469. — Μῦθοι περὶ Ἀλεξάνδρου 486.
 Λῦκος (Ὁ) 89.
 Μάτια σου (Τὰ) 421.

Μ

- Μηδενίστρια 517.
 Μισοῦλης (Ἀνδρέας) (ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρικοῖς τοῦ ἐν Σύρῳ ἀνδριάντος) 358, Καταγωγή, νεότης 359, Οἱ κατὰ θάλασσαν ἀγῶνες 360, Ἡ τελευταῖα 370, Αἱ κρίσεις 371, Ἐπίγραμμα 373, Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μισοῦλη (ποίημα) 374, Δημῶδες ἄσμα 374, Σημειώσεις 375.
 Μπότσαρη (Εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ Μάρκου), ποίημα 15.
 Μῦθος (Ῥωστικὸς) 27.

Ν

- Ναυτόπαις (Ὁ) 289.
 Νησιώτισσα (Ἡ) ποίημα 404.

Ο

- Οὐίγοι καὶ Τόρεις 49.

Π

- Παπουλάκης (Ὁ) 84, 97, 143, 245, 262, 281, 291, 445, 460, 477, 496.
 Παρασημοφορία (Μία) 239.
 Πάσχα (Τὸ) ἐν Ἑλλάδι: Ἔθιμα ἐν Κερκύρα 333, Ἔθιμα ἐν Σκουπίῳ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρυτῶν 334, Ἔθιμα ἐν Καλύμνῳ 335, Ἔθιμα ἐν Ἄνδρῳ 335, Ἔθιμα ἐν Πάτμῳ 336, Ἔθιμα ἐν Ζακύνθῳ 338, Τὸ πάσχα τῶν βλαχοποιμῆνων 338, Δημῶδες παροιμίαι περὶ τοῦ Πάσχα 340.
 Πειρασμοὶ (Οἱ) 273.
 Περὶ τὴν γῆν 14, 31, 47, 63, 79, 94, 109, 126, 242, 275, 292, 307, 355, 391, 408, 422, 456, 487, 504, 520.
 Πίλος (Ὁ γυναικεῖος) 302.
 Ποίσις (Δημῶδες) 12, 31, 95, 125, 322, 353, 406, 422.

- Ποιητικοὶ ἀγῶνες 252.
 Ποιητικὸς Ἄγων (Φιλαδέλφειος) — Κρίσις τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἑλληνοδικῶν 377, 393, 409, 428, 444.
 Πρακτικαὶ γνώσεις: Τὸ στίλβωμα τῶν ὑποδημάτων 16. — Διατήρησις ψῶν 32. — Διατήρησις τῶν ὑποδημάτων 48. — Κάπωνες ἐπιδάσκοντες 96. — Καύματα, ἀποφύξεις, ξένα σώματα 112. — Ἀσυμμετρία τῶν μελῶν 228. — Λίπασμα διὰ τὰς ροδωνίας 244. — Πετρέλαιον καὶ γάλα 244. — Παῖδες καπνίζοντες 260. — Τὸ ῥοχαλτὸν καὶ ἡ θεραπεία του 276. — Τρίζουσαι θύραι 292. — Φάρμακον ἐκ τοῦ μαγειρείου 308. — Προφύλαξις ἀπὸ τοῦ εὐρώτος 324. — Φαροκόκκαλον εἰς τὸν λαιμὸν 356. — Ὄπτικα ἀπάται 408.

- Πρώτη (Ἡ) ἰανουαρίου καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία 1.

Ρ

- Ῥήγας Φεραῖος, δρᾶμα 40.
 Ῥόσσης (Ὁ) ἐν Ἀθῆναις 435.

Σ

- Σημειώσεις: Γιὰ τὸν ὑπὲρ 16, Ζήτημα γνωριμίας 16, Ἐθνοπλαγῶνος ἀνθρωπος 16, Τὸ τάλληρον τοῦ Ἀγαθοπούλου 16, Τὸ κῆτος καὶ ὁ Ἴωνᾶς 16, Κετὸ στομάχι 32, Ἡ ἡλικία τῶν γυναικῶν 32, Ἡ μεγάλη γενεὰ 32, Πενθερά καὶ γαμβροὶ 32, Ὁ δημόσιος κῆρυξ 32, Ἀτυχία λωποδύτου 32, Ἰατρικὴ ἀστειότης 32, Τετρακόσια 32, Ἐπεῖγον φάρμακον

48, Τὸ μόνον μέσον 48, Μεταξὺ ἰατρῶν 48, Παιδικὰ δάκρυα 48, Ἡ κυρία Ἀγαθοπούλου 48, Ὁ πῖλος τοῦ ἑφημερίου 80, Δίαιτα ἑκατοντούτου 80, Ἀτίθαστος ἀδάμας 80, Ἐρωτικὸν δράμα 95, Τὰ θαύματα τοῦ Φωνογράφου 95, Κύνες κηδεύομενοι 96, Ἀρχαιολογικὸν ἀνέκδοτον 96, Ἀμοιβὴ ἐφευρέτου 111, Τύχαι ἀερολίθου 111, Ἡ μεγαλειτέρα γενεὰς 111, Αἱ βραχεῖαι ἐσθῆτες 111, Ἀνέκδοτον περὶ Ῥοδόλφου 111, Λόγος αὐτοκτονίας 228, Ἐστιατόρια ἄνευ ὑπηρετῶν 228, Ἀμερικανικὴ πολυτέλεια 228, Ἡγεμονικὴ ἀγαθότης 243, Ἡ μύτη τοῦ πριγκίπου τῆς Οὐαλλίας 243, Ὅπου ὁ ἥττηθεις νικᾷ 260, Μεγαλοφυῆς παῖς 260, Ἡ ἡλικία τῶν ἡθοποιῶν 260, Ἰδιόρρυθμος γυνὴ 276, Παράδοξος διαθήκη 308, Τιμωρία κλητῆρος ἐν Σιάμη 308, Γυναίκες ἰατροὶ 324, Τὰ προεδρικά ὑποδήματα 324, Τὸ χρυσοῦν ὀκταπόδιον 340, Ὁ βραχίων μιᾶς ἡθοποιῆς 355, Ἀκουσίως βραβευθεῖσα καλλονὴ 355, Σιδηροδρομικὸν δυστύχημα 355, Πληθυσμὸς κτηνῶν 356, Φρικῶδες ἐγκλήμα 356, Τὸ δωμάτιον τοῦ Ῥουσσῶ, Παγκόσμιος τηλεγραφικὴ γλῶσσα 392, Πληθυσμὸς τῆς Ῥωσίας 392, Ἡ κατανάλωσις τοῦ χάρτου 423, Σιδηροδρομικὸν δυστύχημα 423, Παράδοξος κληρονομία 423, Γάμος ἐξ εὐγνωμοσύνης 423, Τὸ ὰρολόγιον τοῦ κυρίου Π' 424, Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἀτυνομία 424, Ἀνάγκη συστάσεως 424, Ἡ πρόποσις τοῦ κ. Βικέλα 439, Ὁ ἀνδριάς τοῦ Μιαούλη 439, Παγκόσμιος μηχανικὴ δύναμις 440, Ὁ βίος ἐν Σιβηρίᾳ 440, Τὸ πλῆθος τῶν ἐχθῶν 440, Βοῦς ἀρχαιολόγος 456, Λατρευτὴς τοῦ ἡλίου 456, Δημόσιαι κηδεῖαι παρ' ἀργαίους 472, Ἡ νεκρὰ μουμμία 472, Θεσαυρὸς ὑπόβρυχιος 487, Τὸ μέγεθος τοῦ Λονδίνου.

Σκέψεις καὶ γνῶμαι 15, 22, 41, 64, 74, 95, 105, 125, 230, 273, 348, 391, 401, 419, 439, 455, 471, 484, 502, 520.
Σολομῶντος (Ὁ ναὸς τοῦ) 325.
Σολομῶντος (Τὰ οἰκοδομήματα τοῦ) 57.
Σταματάκης Ἀσφακινὸς Κουτρούκης 91.
Στίχοι (Ἰσπανικοὶ) 112.
Στίχοι τῆ δασποινίδι Α. Μ. 64.
Στρατιωτικὴ διάλεκξις: Ὅπλα ἄνευ κρότου καὶ ἄνευ καπνοῦ 489, 505.

Τ

Ταξιδίω (Ἐν) 417.
Τραγούδια (Ἀνοιξιάτικα) 259, 275.
Τριανταφύλλου (Κλεάνθους) ᾠσματα 485.

Φ

Φιλήματα (Τὰ χρυσᾶ) 320.
Φιλόμουσος (Ἡ) ἑταιρία ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ πριγκιπέσσα τῆς Οὐαλλίας (1816) 65.
Φλογέρα τοῦ (Ἡ) 9, 28, 42, 60.
Φύλλα (Μερικὰ) ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου σημειωματαρίου μου 301, 352, 388, 397.

Χ

Χαράλδος ὁ ἡγεμὼν τῶν Βαριάνων 4, 22, 33, 54, 67, 84, 99, 116, 231, 248, 265, 286, 299, 316, 328, 343, 388, 401, 412, 431, 451, 465, 483, 500.
Χεῖρ (Ἡ) τοῦ δικαίου ποίημα 103.
Χρονικά: Γράμματα, Ἐπιστῆμαι, Τέχναι 323, 354, 391, 407, 439.
Χρυσὸ κρεβάτι (Τὸ) ποίημα 241.
Χωρικὴν (Ἐἰς) ποίημα 291.

Ω

Ὄρα (Ἡ) τοῦ φαγητοῦ 502.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἀνδρέας Μιαούλης 357. — Ὁ τάφος τοῦ Μιαούλη 366. — Ὁ ἀνδριάς τοῦ Μιαούλη 367.
— Εἶδωλον τοῦ Ἄρεως ἐκ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαούλη 376.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Συνδραμὴ ἱστορία: Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ ἀλ' ὀδοσφ. σφ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἱστορία-Γραμματικὸν Διευθ. Ὁδ. Παρθενιαγωγείου 14.

1 Ἰανουαρίου 1889.

Η Α'. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ
ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ἀπολαύοντες σήμερον τῆς ἐλευθερίας, σπεύδομεν νὰ ἐορτάσωμεν τὴν πρώτην τοῦ ἀνατέλλοντος νέου ἔτους ἡμέραν ὡς ὅλοι οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοί, δίδοντες δῶρα ὀλίγον ἀκριβὰ καὶ λαμβάνοντες εὐχὰς ἐτι ἀκριβοτέρας. Αἱ ὑποχρεώσεις ἡμῶν ὡς πολιτῶν καὶ ὡς μελῶν τῆς κοινωνίας, αἱ ἐπίσημοι δοξολογίαι καὶ παρουσιάσεις, αἱ συγγενικαὶ καὶ φιλικαὶ ἐπισκέψεις μόλις που ἀφίνουσιν εἰς ἡμᾶς καιρὸν νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὸν στενὸν ἀλλ' εὐφρόσυνον τῆς οἰκογενείας κύκλον, νὰ ἴδωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναγεννωμένους ἐν τοῖς τέκνοις ἡμῶν καὶ νὰ συγκαταθῶμεν ἔστω ἐπὶ στιγμὰς ὀλίγας μετ' αὐτῶν εἰς τοὺς πάνευδαίμονας ἐκείνους τῆς παιδικῆς ἡλικίας χρόνους, ὅτε ἡ πρώτη Ἰανουαρίου ἦτο ἡμέρα λήψεως δῶρων καὶ ἐκχύσεως χαρᾶς ἐνῶ σήμερον ἀποδεχόμεθα αὐτὴν ὡς σταθμὸν τοῦ βίου, καθ' ὃν ἀναμετροῦμεν τὰ ἔτη ὅσα παρῆλθον καὶ αἰσθανόμεθα ὅσημέραι ἐπαχθέστερον τὸ βᾶρος αὐτῶν. Ἄλλ' εἶνε ἄρα γε ἐπ' ἴσης εὐτυχεῖς πάντες ἐκεῖνοι οἵτινες ἔχουσι μόνον παρελθόν; Ποῦ δὲ θὰ ταχθῶμεν ἡμεῖς ὅσων ἐν τῇ πλάστιγγι τοῦ βίου ὁ δίσκος τοῦ μέλλοντος ἤρχισεν ἤδη νὰ γίνηται ἐλαφρότερος τοῦ δίσκου τοῦ παρελθόντος; Ἐκεῖνοι ὅσοι ἔχουσι ἀκόμη τὸ μέλλον ὅλον δι' ἑαυτοῦς, μεστὸν ὀνείρων χρυσῶν, ἅτινα τίς οἶδεν ἂν δὲν θὰ διαλυθῶσιν ὑπὸ πνοῆς ἀνέμων ἀντιζῶν, ἐκεῖνοι ὅσοι πλανῶνται ἀκόμη αἰθεροβάμονες ἐν κόσμῳ φανταστῆς εὐδαιμονίας δὲν θὰ κατέλθωσι βεβαίως σήμερον ἀπὸ τῆς αἰθερίας σφαιρας, ὅπου φέρουσιν αὐτοὺς ἀκούραστοι τῆς πρώτης νεότητος αἱ πτέρυγες. Τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο εἶνε προωρισμένον δι' ἐκείνους ὅσοι, μόνην χαρὰν ἔχοντες τὴν ἀναπόλησιν τοῦ παρελθόντος, εὐχαρίστως δύνανται νὰ συνδέσωσι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν πρὸς τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ἀναμνήσεις τὴν ἀναπαράστασιν παλαιῶν ἐορτῶν τῆς πρώτης Ἰανουαρίου, ἃς ἐπανηγύρισε τὸ ἔθνος κατὰ τὰς πρώτας τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἡμέρας.

Αἰῶνας ὅλους εἶχε παρέλθει ἡ πρώτη Ἰανουαρίου ἐν τῇ πατρίῳ ἡμῶν γῆ ἀνελεύθερος καὶ στυγνὴ. Ἦτο ἐορτὴ τῆς ἐκκλησίας μόνον καὶ τοῦ οἴκου. Ἐπὶ μακρὰν σειρὰν περιτελλομένων ἑνιαυτῶν ἤρχετο ὁ Αἰ-Βασιλεὺς ἀπὸ τῆς Καισαρείας, βασταζῶν

κόλλαν καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι φέρον δῶρα καὶ εὐχὰς εἰς τοὺς οἴκους, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐλευθερίαν μὴ φέρων. Εἶχε παρέλθει τοσοῦτος χρόνος ἀπὸ τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἀνεξαρτησίας, ὥστε ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἐφαίνετο λησμονήσας αὐτὴν καὶ μὴ ἀξιῶν καὶ αὐτὴν μιᾶς κἂν εὐχῆς ἐν τοῖς ἔσμασι δι' ὧν ἐψάλλετο ἡ ἀρχηγονία. Δὲν γνωρίζω τοῦλάχιστον οὐδὲ ἐν τοιοῦτο δημῶδες ἔσμα, ἐν ᾧ νὰ ἐκφράζηται ὁ πόθος τῆς ἀπελευθερώσεως ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν εὐχῶν πρὸς τὸν ἀθέντην καὶ τὴν κυράν. Ἡ ἰδέα τῆς ἀναστάσεως τοῦ γένους ἀρμολιώτερον συνεδέετο πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς Λαμπρᾶς, ἥτις εἶχεν οὕτως εἰπεῖν καὶ συμβολικὴν τινα σημασίαν διὰ τὸ δοῦλον ἔθνος καὶ μετεῖχε μυστηριωδῶν πόθων καὶ ὀνείρων. Ἄλλὰ τίς δύναται ποτε νὰ φαντασθῆ, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ νέου ἔτους, τὸν ἐπίσημον ἐκεῖνον σταθμὸν πάσης ἰδιωτικῆς καὶ δημοσίας ἀναμνήσεως, ἦτο δυνατόν νὰ λησμονῆται τελείως τὸ μέγα ὄνειρον;

Τίς οἶδε ποσάνκις, μάλιστα κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐξῆλθε τῶν χειλέων τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν Ἑλλήνων ἡ γλυκεῖα καὶ εὐελπις εὐχὴ καὶ τοῦ χρόνου ἐλεύθεροι, ἡμοῖα πρὸς τὴν προσφώνησιν τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν, οἵτινες ἀπευθύνουσι πρὸς ἀλλήλους ἐν ὧραις πανηγυρικαῖς καὶ ἐπισήμοις τὸ τρυφερὸν ἐκεῖνο καὶ πολυσήμαντον καὶ νόστου μεστὸν καλὴν πατρίδα!

Ἄλλ' ἦλθε τέλος ἡ μεγάλη ἡμέρα ἣν ἐκύησαν αἰῶνες ὅλοι πόνοι καὶ ἀγωνίας. Τὸ ἔθνος ἐδραξε τὰ ὄπλα, καὶ οἱ βράχοι τῆς Ἑλλάδος ἀντελάθησαν τὴν κλαγγὴν τῶν ὄπλων. Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἀγῶνος κατ' αὐτὸ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἔτος συνήρχετο τὴν 20 Δεκεμβρίου 1821 ἐν Ἐπιδαύρῳ ἡ πρώτη τῶν Ἑλλήνων ἐθνικῆ συνέλευσις. Γνωστὸν εἶνε, ὅτι κύ-

ριον ἔργον τῆς συνελεύσεως ἐκείνης ὑπῆρξεν ἡ σκέψις περὶ πολιτεύματος ἀρμόζοντος εἰς τὸ ἀναστάν καὶ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενον ἔθνος, ὅπερ καίπερ ἀσύνητον ὄν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου εἶχεν ἐπιτελεῖσαι θαύματα ἀνδρείας, μόνον πολιτεύμα καὶ μόνον ὁδηγὸν ἔχον τὴν φιλοπατρίαν. Τὸ κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας εἶχεν ἤδη ἀντηγήσει ἀπὸ μηνῶν ἀνά τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος, ἐξενεχθὲν ὑπὸ τοῦ βροντοφωνοτάτου τῶν κηρύκων, τοῦ καρποφυλλίου. Καὶ διατυπώσεις δ' ἐγγράφοι τῶν ἀξιώσεων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους δὲν εἶχον λείψει, ἀλλ' οὐδεμία αὐτῶν πρὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως εἶχε τύπον ἐπίσημον καὶ γενικόν, ἦσαν δὲ μᾶλλον πράξεις τοπικῶν σωματείων, μὴ φέρουσαι χαρακτῆρα πανελληνίου. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὡς πρώτη καὶ ἐπίσημος διαβεβαίωσις τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ προκήρυξις ἐκείνη τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἡ ἐκδοθεῖσα τὴν 1 Ἰανουαρίου 1822.

Ἡ προκήρυξις αὕτη εἶνε σύντομος, ἀλλὰ πολυσήμαντος. Τὸ κήρυγμα ἔχει ἀναλογίαν τινὰ καὶ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Jefferson συνταχθεῖσαν καὶ κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1776 ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς συνόδου δεκτὴν γενομένην προκήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἄλλ' ἐν ᾧ τὸ ἐγγράφον τοῦ Jefferson εἶνε μακρὰ καὶ εὐγλωττος δικαιολογία τῆς ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας ἀποσχίσεως τῶν Ἀμερικανῶν, βραχὺ καὶ ἀξιωματικὸν εἶνε τὸ κήρυγμα τῶν κατὰ τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς τῆς Πιάδας συνηροισμένων παραστατῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ὀλίγαι λέξεις ἤρκεσαν εἰς τὸν ἀγνωστον ἡμῖν συντάκτην τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης προκηρύξεως τῶν Ἑλλήνων, ὅστις δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι εἶνε αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἢ ὁ Θεόδωρος Νέγρης, ὅπως ἐκφράσῃ ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἔθνους, ἐπισφραγισθέντα ὑπὸ τῶν θυσῶν δι' ὧν ἀπέσεισε τὸν ἐπὶ αἰῶνας βαρύνοντα αὐτὸ βαρβαρικὸν ζυγόν.

« Ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος. »

« Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, τὸ ὑπὸ τὴν φρικώδη ὀθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύνοντα καὶ ἀπαρδειγματίστον ζυγὸν τῆς τυραννίας, καὶ ἀποσεισάν αὐτὸν μὲ μεγάλλας θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ τῶν νομίμων Παραστατῶν του, εἰς ἐθνικὴν συνηγμένων συνέλευσιν, ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξίν καὶ ἀνεξαρτησίαν. »

« Ἐν Ἐπιδαύρῳ, τὴν α' Ἰανουαρίου, ἔτει α' α' καὶ Α' τῆς Ἀνεξαρτησίας. »

Ἡ πράξις αὕτη τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως,

ἧτις ἀμέσως κατόπιν, τελοῦσα τὸ ἔργον, δι' ὃ συνήχθη, ἐψήφισεν δημοφώνως τὸ εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς ἐκλεχθείσης ἐπιτροπείας ὑποβληθὲν σχέδιον προσωρινῆς πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος, εἶνε κατὰ ταῦτα ἡ πρώτη ἐπίσημος καὶ πανελληνιακὴ κήρυξις τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. Εἰς τὴν 25 Μαρτίου, τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἦν εὐοίμως ὁ ἑλληνισμὸς ἀπεδέχθη ὡς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος, προσετέθη ἡ 1 Ἰανουαρίου, ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ ἀνατέλλοντος νέου ἔτους, τοῦ πρώτου ὅπερ ἐχαιρέτισαν ἐλεύθεροι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἑλληνισμοῦ οἱ συνελθόντες ὅπως παράσχωσιν εἰς τὴν μαχομένην πατρίδα ὑπαρξίν καὶ κύρος, πολιτεύμα καὶ διοίκησιν.

Αἱ δύο ἡμερομηνίαι ἔχουσι λοιπὸν ὁμοίαν σημασίαν, καὶ ἑκατέρω τούτων θὰ ἠδύνατο νὰ διαμφισβητήσῃ τὸ δικαίωμα αὐτῆ μᾶλλον νὰ θεωρηθῆται ὡς ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν ἑναρξίν τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ ἀμφισβητήσις τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας θὰ ἠδύνατο νὰ τελεῖται ἀδιαφόρως τὴν 1 Ἰανουαρίου ἢ τὴν 25 Μαρτίου κατὰ τὴν διάφορον ὑπὸ τοῦ ἔθνους ἐκτίμησιν τῶν δύο τούτων ἐπισήμων ἡμερῶν. Καὶ ἡμεῖς μὲν σήμερον ἐορτάζομεν, ὡς γνωστὸν, τὴν ἀμφιτεριδίαν τῆς ἀνεξαρτησίας τὴν 25 Μαρτίου. Συνεπληρώθη δὲ ἤδη ὀλόκληρος πενητηκονταετία ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν καθιερώθη ἡ ἡμέρα αὕτη ὡς ἡμέρα ἐθνικῆς ἐορτῆς. Διάταγμα τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, συνυπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γ. Γλαράκη καὶ ἐκδομένον τὴν 15 Μαρτίου 1838 διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς « Ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἡμετέρας ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας θεωρήσαντες ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς 25 Μαρτίου, λαμπρὰ καθ' ἑαυτὴν εἰς πάντα Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τελοῦμένην ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, εἶνε προσέτι λαμπρὰ καὶ χαρμόσυνος διὰ τὴν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἑναρξίν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, καθιεροῦμεν τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸ ὀδινεκέες ὡς ἡμέραν ἐθνικῆς ἐορτῆς, καὶ διατάττομεν τὴν διαληφθεῖσαν Ἡμετέραν Γραμματείαν νὰ δημοσιεύσῃ καὶ ἐνεργήσῃ τὸ παρὸν Διάταγμα. »

Καὶ τοιαύτη μὲν εἶνε ἡ ἀρχὴ τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς 25 Μαρτίου ὡς ἡμέρας τῆς ἑναρξέως τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος. Ἄλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Διατάγματος τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος βασιλέως δὲν ἔμενον ἀνεόρταστος ἡ ἀμφιτεριδία τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἧτις ἐπανηγυρίζετο καὶ κατ' αὐτὰ ἤδη τὰ ἔτη τῶν ἀγῶνων. Ἡ μόνη δὲ διαφορά εἶνε, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἡ πανηγυρίς ἐτελεῖτο τὴν πρώτην Ἰανουαρίου ὡς ἐπέτειον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἑλλήνων προεκηρύχθη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ἐν

Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως, ἧτις ἔδωκεν εἰς τὸ ἔθνος τὸ πρῶτον ἐλεύθερον πολιτεύμα.

Δὲν ἔχομεν πολλὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν οἱ πάπποι ἡμῶν ἐώρταζον τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἡμέραν. Πολλάκις ἡ ἀγωνία τοῦ πολέμου, ἡ συγκίνησις τῶν μαχῶν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐμρυλίων ἐρίδων ἡ διχόνοια ἐδηλητηρίαζον τὴν χαρὰν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς οἱ πρόκριτοι τοῦ ἔθνους συνῆλθον κατὰ τὰ παράλια τῆς Ἐπιδαυρίας ἐν ἐνθουσιασμῷ ἐξάλλω, δακρύνοντες καὶ ἀσπαζόμενοι ἀλλήλους ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι εἶνε ἀντιπρόσωποι λαοῦ ἀποσεισάντος τὸν κλοιὸν τῆς δουλείας, ἐντεταλμένοι νὰ σκεφθῶσι περὶ τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ ὄργανισμοῦ οὐχὶ ὑπὸ τὴν μάστιγα τῆς βαρβαρῆς δεσποτείας, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς ἰδίας ἑαυτῶν φιλοπατρίας ὡς μέλη καὶ πατέρες πολιτείας ἐλευθέρης. Ἄλλ' ὁσάκις ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου εἶχεν εὐλογήσει τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα, ὁσάκις συνέπιπτεν ὀλίγας πρὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου ἡμέρας ν' ἀποσβηθῆ ὡς ἐκ θαύματος κίνδυνος βαρῦς, εὐοίμως ἀνέτελλεν ἡ πρώτη τοῦ νέου ἔτους ἡμέρα, καὶ ἐγκαρδιώτεροι ἀπενέμοντο ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς αἱ εὐχαὶ τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Σωτῆρα, εἰς ὃν ἐχρεώσται ὁ ἑλληνισμὸς οὐ μόνον τὴν ἐθνικὴν του ἀνεξαρτησίαν τὴν κυρωθεῖσαν διὰ τοῦ ψηφίσματος τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως, ἀλλὰ καὶ τὰς προσφάτους νίκας. Κατὰ τοιαύτας ποτὲ περιστάσεις μετ' ἰδιαζούσης λαμπρότητος ἐπανηγυρίζετο ἡ ἀμφιτεριδία τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ὅροι οἵτινες τὴν ἐορτὴν τῆς ἀμφιτεριδίας καθίστανον πανηγυρικώτερον ἰδίως ἐν Μεσολογγίῳ. Φοβερὰ ὑπῆρξε τελευτῶντος τοῦ 1822 ἡ πολιορκία τῆς ἐνδόξου πόλεως. Ἐνδεκα ὄλας χιλιάδας ἀνδρῶν ἦρον μετ' ἑαυτῶν ὁ Ὁμὲρ Βριώνης καὶ Ρεσιδ-πασσας πολιορκούντες τὸ Μεσολογγίον κατὰ γῆν, ἐν ᾧ ὁ Ἰουσοῦφ πασᾶς ἀπέκλειε τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάσσης. Μόλις ἐξακόσιοι ἦσαν οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν χθαρμαλῶν χωματίνων τειχῶν τῆς πόλεως, ὧν ὁ περιβολὸς εἶχεν ἀνάγκην πρὸς ἄμυναν τετρακισχιλίων τοῦλάχιστον μαχητῶν. Ἡ γενναία πόλις, ἧτις μόλις δι' ἓνα μῆνα εἶχε τροφὰς, ἤθελε πάντως πέσει, συνεπιφέρουσα τὴν πτώσιν ἀπάθης τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἧς ἦτο τὸ καρτερικὸν προὔργιον, ἂν οἱ Τούρκοι δὲν ἔχοντο πολύτιμον χρόνον εἰς ἀνωφελεῖς διαπραγματεύσεις, διχαζόμενοι ὑπὸ ἀμοιγνομίας, ἦν προσέκαλει τὸ φιλοχρήματον τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Ὁμὲρ πασᾶ, οἵτινες, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ κέρδος ἐποφθαλμιῶντες, ἀπήτουν αὐξήσειν μισθοῦ καὶ δικαίως ἀπεκάλουν *σαράνην* τῶν τὸ πολιορκούμενον Μεσολογγίον. Ἡ τοιαύτη χρονοτριβὴ ἔδωκεν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Πετρόμπεην, τὸν Ζαΐ-

μην καὶ τὸν Δεληγιάννην νὰ λύσωσι μεσοῦντος τοῦ Νοεμβρίου τὴν κατὰ θάλασσαν πολιορκίαν, ἐπιβαίνοντες πλοίων ὑδραϊκῶν καὶ νὰ εἰσελάσωσιν εἰς τὸ Μεσολογγίον μετὰ χιλίων Πελοποννησίων καὶ ἐπαρκῶν τροφῶν. Ἐνισχυθέντος οὕτω τοῦ Μεσολογγίου, παρήλθεν ὄλος μὴν ἀπραξίας τοῦ Ὁμὲρ, ὅστις μόλις, ὅτε ἤρχισαν ἐπιλείποντα ἐν τῷ στρατῷ τῶν πολιορκητῶν τὰ τρόφιμα ἀπεφάσισε τὴν ἐφοδὸν, ὀρισθεῖσαν διὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων. Ἄλλ' ὅτε ἦλθεν ἡ τεταγμένη ὥρα, οἱ πολιορκούμενοι δὲν εὐρέθησαν ἀμέριμνοι καὶ παραδεδομένοι εἰς τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν χρέη, ὡς ἀνέμενον ὁ πασᾶς. Ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Γιάννης Γούναρης, ὅστις ἠκολούθει τὸν Ὁμὲρ ὡς κυνηγὸς του, ἀνακαλύψας τὸ μυστικὸν τῆς ἐφόδου, εἶχε προδώσει αὐτὸ εἰς τοὺς Ἑλλήνας τοῦ Μεσολογγίου. Θαρραλέοι προεχώρησαν καὶ ἀνύποπτοι οἱ Ἀλβανοὶ, ὅτε φοβερὸν πῦρ ἀντήχησεν ἐκ μέρους τῶν κεκρυμμένων Ἑλλήνων. Ἐσπευσμένη ὑπῆρξεν ἡ φυγὴ τῶν Τούρκων, οἵτινες μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἠναγκάζοντο ἐνεκα τῆς εἰδήσεως περὶ τῆς βοήθειας ἣν ἠτοιμάζετο νὰ παρέξῃ εἰς τὸ Μεσολογγίον ὁ Ὀδυσσεύς, νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα φεύγοντες εἰς τὴν Ἡπειρον.

Ἡ πρώτη Ἰανουαρίου τοῦ 1823 ὑπῆρξε διὰ τοὺς Μεσολογγίτας πολὺ φαιδρότερα τῆς θλιβερᾶς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων καθ' ἣν ἐμελλε νὰ γείνη ὁ ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγὼν. Τὸ Μεσολογγίον ἐπανηγύρισε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν πρώτην ἐπέτειον τῆς προκηρύξεως τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως μετὰ διπλῆς χαρᾶς, διότι ἐώρταζε συγκρότως τὴν ἀπαλλαγὴν του ἀπὸ διμήνου στενοχώρου πολιορκίας. Συνηνώθησαν λοιπὸν ἐν τῷ μέλλοντι αἱ δύο ἐορταὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου, καὶ ὡς φαιδρὰ ἀπήχησις τῆς χαρᾶς ἧτις κατὰ τὴν πρώτην τοῦ νέου ἔτους ἡμέραν ἐπεκράτει ἐν Μεσολογγίῳ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν αἱ λέξεις δι' ὧν τὰ *Ἑλληνικά Χρονικά* ἐχαιρέτιζον τὴν 1 Ἰανουαρίου 1824. « Ὁ συνεχὴς τῶν κανονίων κρότος, ἔγραφεν αὐθήμερον ἡ ἐφημερίς τοῦ φιλέλληνοσ Μάγερ, καὶ τοῦ λαοῦ ὄλου αἱ χαρμόσυνοι φωναὶ ἀνήγγειλλαν σήμερον τὴν ἐνιαύσιον πανηγυριν τῆς καθιερωσεως τοῦ ἡμετέρου πολιτεύματος ἐπὶ τῆς πρώτης ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως. Τὰ αἰσθητικὰ ἐκαστοῦ πατριώτου διηγέρθησαν ζωηρότατα στοχαζομένου, ὅτι ὁ ἴδιος κρότος, ὅστις διακηρύττει τὰ πολιτικὰ δικαία του, τοῦ ἀνακαλεῖ συγχρότως εἰς τὴν μνήμην τὴν αἰσχρὰν καὶ ἄτιμον τοῦ Ὁμὲρ-Πασᾶ φυγὴν, συμβᾶσαν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀξιωματικῆς ἀνεύτου πολιορκίας τῆς πόλεως ταύτης κατὰ τὸ 1822 ἔτος. »

Τὸ ἄρθρον τῶν Ἑλληνικῶν Χρονικῶν πολλὰ

συνετὰ ἀναγράφει, ἐκ τῆς ἐορτῆς ταύτης λαμβάνον ἀφετηρίαν. Ἡ ὑμνοιοία ἰδίως, ἥς δυστυχῶς τὴν ἑλλειψιν πολλάκις ἠσθάνθη κατὰ τὰ πολυώδυνα ἐκεῖνα ἔτη ὁ ἀγωνιζόμενος ἑλληνισμός, παρέχει ἀφορμὴν σκέψεων εἰς τὸν ἀρθρογράφον, καὶ ὁ κλάμος του συντρίβεται εἰς ἀνάθεμα κατὰ τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι «μὲ τὰ αἰσχρὰ» πάθη ἢ μὲ τὰς δοξομανεῖς κλίσεις των ζῆ-» τοῦν ν' ἀνατρέψουν τὸ μέγα ἔργον, θεμελιω-» μένον καὶ στηριγμένον μὲ τὸ ἀκριβὸν αἷμα τῶν «ἀδελφῶν καὶ τέκνων μας!» Ὁραῖος δὲ εἶνε καὶ ὁ ἐπίλογος τοῦ ἀρθροῦ, συνοψίζων ἐν ἐκφράσει διαυγοῦς καὶ πεφωτισμένης φιλοπατρίας τοὺς πόθους τῶν ἀνδρῶν, ὡς μόνον κέντρον πρὸς δρά-» σιν ἦτο τοῦ ἔθνους ἡ εὐδαιμονία. «Οἱ Ἕλλη-» νες διὰ τῆς ἀδελφικῆς ἐνώσεως καὶ τῆς πρὸς «τὴν πατρίδα ἀφοσιώσεώς των ἔθεσαν Νόμους, «ἀπὸ τοὺς ὑποίους πρέπει νὰ κυβερνῶνται ὅστις «λοιοπὸν ἢ κρυφίως διὰ διαφόρων σπουδαρχικῶν «τεχνασμάτων, ἢ φανερὰ καὶ ἐνόπλιως ἤθελεν «ἐγερθῆ κατ' αὐτῶν, πρέπει ν' ἀποκλείεται ἀπ' «ἡδὲ τὰ καλὰ, ὅσα ἡ κοινὴ συγκατάθεσις ἀπε-» πλάσσει νὰ μοιράζωνται ἐπίσης εἰς καθένα πο-» υλίτην καὶ κηρύττομεν τρανότατα, ὅτι τὸ πρῶ-» τον χρέος ἐκάστου πατριώτου εἶνε νὰ κατα-» τρέχη πλέον παρὰ τοὺς Τούρκους αὐτοὺς πάν-» τα, ὅστις, ἢ ἀπὸ πάθη ἢ ἀπὸ ἄλλας αἰτίας «κινουόμενος σπεύδει νὰ κλονίσῃ τῆς κοινῆς εὐ-» δαιμονίας τὰ θεμέλια.»

Συγκινοῦσιν ἡμᾶς ἀληθῶς σήμερον, ἀναγι-» νώσκοντας ταῦτα, τοῦ γράφοντος αἱ πατριωτι-» καὶ σκέψεις. Ἄλλ' οὐχ ἦτον συγκινοῦσιν ἡμᾶς ἢ ἀφελῆς διήγησις περὶ τοῦ συνεχοῦς τῶν κανο-» νίων κρότου καὶ τῶν χερμοσύνων φωνῶν τοῦ λαοῦ τοῦ Μεσολογγίου ὅλου, πανηγυρίζοντος τὴν ἀμφιετηρίδα τῆς προκηρύξεως τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Ὁμῆρ Βριώνη ἀπαλλαγῆς. Μεταξὺ τῶν τηλεβόλων ἐκείνων εὐρίσκοντο πάντως καὶ τινὰ ἐκ τῶν δεκαετα-» σάρων ἐκείνων, ἅτινα εἶχεν ἡ πόλις ἐπὶ τῶν ἀνισχυρῶν τειχῶν τῆς, ὅτε ἠμύνετο κατὰ τοῦ Ὁμῆρ Βριώνη, εὐρίσκοντο πάντως καὶ τινὰ ἐκ τῶν δέκα τῶν κυριευθέντων κατὰ τὴν ἐπαίσχυντον φυγῆν τῶν περὶ τὸν πασάν, τινὰ τέλος ἐξ ἐκεί-» νων ἅτινα ἐμελλον ἐπειτα νὰ ἠγῆσων κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Βύρωνος καὶ ὅτε ἡ πόλις ἠγω-» νίζετο λιποψυχῶς τὸν ἔσχατον τῶν ἀγῶνων.

Ἔθνη προωρισμένα καὶ θέλοντα νὰ ζήσωσι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσι τὰς ἐορτὰς, ἀλλ' οὐδὲ τὰς ὀδύνας τοῦ παρελθόντος. Αἱ ἐορταὶ ἡμερῶν παρωχημένων δύνανται πολλάκις νὰ διαχύσωσι χαρὰν ἐν ἡμέραις παρούσης ἐθνικῆς θλίψεως, ὡς αἱ ὀδύνας τῆς χθὲς δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἀντὶ διδάγματος καὶ νοθεσίας ἐν μέσῳ ἐπιλή-» σμονος εὐφροσύνης τῶν συγχρόνων.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

Βυζαντινὸν Ἰστορῆμα.

(Βραβευθὲν ἐν τῷ διηγηματικῷ ἀγῶνι τῆς Ἑορτίας).

Ἔστι δὲ θεοτικὸς αἰσῶν λόγος
μέγας τῆς σῆς περιείας.
(Alex. Παρισίου).

Ἡ Νορβηγία τυγχάνει μία τῶν περικαλλε-» στέρων χωρῶν τῆς γῆς. Ἀπὸ τῆς 57ης μέχρι τῆς 71ης μοίρας διήκουσα, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἀκρω-» τηρίου Λινδεσνάες μέχρι τοῦ Βορείου, ἐκτείνει μακροτάτην παραλίαν εἰς τὰς κραταιὰς περι-» πτύξεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς πε-» πηγμένης θαλάσσης. Μανιωδῶς ἐπέρχονται τὰ κύματα κατὰ τοὺς ἀτελευτήτους χειμῶνας τῶν ἀνῆλιων ἐκείνων κλιμάτων, καὶ σὺν τῇ παρε-» λύσει τῶν αἰῶνων, δάκνοντα καὶ καταβιβρώ-» σκοντα, κατέταμον τὰς ἀποβῶγας ἀκτὰς εἰς μυρίους κολπίσκους, τὰς περιωνύμους φιόρδας, ὧν πολλὰ εἰσέδυσαν βαθέως ἐντὸς τῶν γαιῶν, καὶ ἀνεκκαλήτους ἠμφίσθησαν φυσικὰς καλ-» λονὰς.

Ἐκεῖ κοιμῶνται μειδιῶντα νάματα, ἅτινα μόλις βυτιδοῖ μελωδικὸς φλοίσβος, καὶ ἠρέμα διολισθαίνει τὸ ἀκάτιον τοῦ ναυτίλου παρὰ τοὺς πόδας μελανῶν βράχων, οὓς ἐνιαχοῦ καλύπτει μανδύας παρθένων δασῶν, καὶ ὧν μαρμαίρου-» σιν εἰς τὰς ἑσπερινὰς ἀκτῖνας αἱ χιονοσκεπεῖς κορυφαί. Τοσοῦτον δὲ στενὰ εἰσιν αἱ κατάφρα-» κτοι αὐταὶ θάλασσαί, ὥστε οἱ ἐκκτέρωθεν τε-» ράστιοι ὄγκοι, διαρκῶς ἀλλήλους περιπτυσσό-» μενοι, ἀντιτάσσοσι τῷ ταράττοντι τὰς ἐρημίας ἐκεῖνας γρανίτειον πρόχωμα, ὅπερ ἐν τούτοις καταπετάννεται βαθμηδόν, δίκην θεατρικῆς αὐλαίας, καὶ ἀνελίσσει πρὸ τῶν ἐκπλήκτων αὐ-» τοῦ ὀφθαλμῶν νέαν ἀπαράμιλλον σκηνογραφίαν.

Πράγματι δὲ ἀνεξάντλητὰ εἰσι τὰ μέσα, δι' ὧν ἡ θεῖα Πρόνοια ἐπιδιώκει τὴν εὐμάρειαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνῷ ἡ ἀγρία ἐκείνη χώρα, διαρκῶς ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ἐπιθέσεις τοῦ τε Πο-» σειδῶνος καὶ τοῦ Αἰόλου, φαίνεται ἀκατοίκη-» τος, ἀναρίθμητος πληθὺς νησιδίων, πρὸ τῶν ἀκτῶν ἐγκατεσπαρμένη, καὶ πρὸς βορρᾶν, ὅπου αὐξεῖ ὁ κίνδυνος, συμπακνομένη, ἀποκρούει, δίκην θώρακος, τὰς βιαιοτέρας τῆς θυέλλης ὕρας, καὶ καταλείπει ἐλευθέραν τὴν διόδον εἰς μόνας τὰς εὐώδεις ὑπερποντίους αὔρας. Οὐδ' ἀρκεῖ τοῦτο· θερμὸν ὕδατος ρεῦμα, ἐναποθη-» κεῦσαν εἰς τὰς γελοῖστας ἐκτάσεις τοῦ Μεξικα-» νικοῦ κόλπου τὰς φαιδράς τοῦ Φοίβου ἀκτῖνας, διέρχεται εἰτα τὸν Ὠκεανόν, μεγαλοπρεπῆς ὄντως ἐνυγρόβιος ποταμός, καὶ παραπλέον τὰς δυσρίγους Σκανδιναυικὰς ὄχθας, διαχέει περίξ τὸ θάλαπος καὶ τὴν ζωὴν, ἐνῷ συνάμα παρακωλύει τὴν καθόδον τῶν πλωτῶν τοῦ πόλου παγετῶν.

Οὗτος ὁ λόγος δι' ἂν ὑπὸ τὴν διάτρητον σκιάν τῆς ὀρεσιβίου πίτους, τῆς ἐλάτης, καὶ τῆς δρυός, καταστρώννεται μέχρις αὐτῆς τῆς 70ης μοίρας ὑπόχρυσος τάπης τῶν δώρων τῆς Δήμητρος, ἐνῷ ἡ πόλις τοῦ Βέργεν, ἡ βορειοτάτη ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου, τρυφᾷ τὸν χειμῶνα ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν κλίματος παρεμπερούς πρὸς τὸ δωρηθὲν εἰς τὴν εὐτράπελον Πέστην.

Ἀπὸ δὲ τῆς παραλίας τὸ ἔδαφος ὑψοῦται τα-» χέως πρὸς τὴν ἐκτενῆ ὀροσειρᾶν, ἥτις, δίκην σπονδυλικῆς στήλης, διατέμνει τὴν Σκανδι-» ναυικὴν Χερσονήσον, καὶ χωρίζει τὴν Νορβη-» γίαν τῆς Σουηδίας. Ἀπαρράλλκτως καθήκουσι καὶ τὰ ὄρη Ἀπεννῖνα δι' ὅλου τοῦ μήκους τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἐκεῖ φύεται ἡ δάσση καὶ ἡ ἐλαία, ἐκεῖ κρύπτεται ἐν ἐκάστη χαράδρᾳ εὐθυμοσ πολίχνη, ἐνῷ αὐστηρότερα ἀλλ' ἄμα καὶ ἀγνό-» τερα εἰσιν αἱ τοῦ βορρᾶ καλλοναί. Τὰ Σκανδι-» ναυικὰ ὄρη σχηματίζουσιν, εἰς ὕψος ἐνενακοσίων μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιρᾶνειαν τῆς θαλάσσης, διαρκῆ ἄλυσιν εὐρέων ὀροπεδίων, τῶν περιτύ-» στων Kjölen, ὑπὲρ ἃ πυργοῦνται, δίκην ὑπερη-» φάνων θόλων, αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί, καλούμε-» ναι Tjell. Τὴν κυριωτάτην ἐξ αὐτῶν, τὴν Σνο-» χάτταν, στέφει εἰς ὕψος δισχιλίων τριακοσίων μέτρων διαρκῆ διάδημα μελανῶν νεφῶν, μετὰ δούπου συγκρουομένων, καὶ ἀναφλεγόμενων ὑπὸ τὰς ἐκλάμψεις τῶν κεραυνῶν, οἵτινες πλήττουσι τὰς περίξ ὑψικαρήνους ἄκρας. Κοσμοῦσι δὲ τῶν ὀροπεδίων τὰ πλεῖστα λίμναι, τὸν αἰθέρα μόνον κατοπτρίζουσαι, καὶ ὧν εἶναι ἀμιλλῶνται κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς μικροὺς πόντους, ἐνῷ ἄλλαι, διακνίζουσαι τὸ περιβάλλον αὐτὰς μαρμαίρινον πλάσιον, ὁρμῶσι πρὸς τὰς πεδιάδας, καὶ ἀφο-» κατακρημνισθῶσιν ἐκ τῶν ὀρέων εἰς σειρᾶν ὄλην μυκαομένων καταρᾶκτῶν, θέουσιν, ὡς βαθυδίνας πλέον ποταμοί, μέχρι τῆς ἐγγυτέρας φιόρδος, καὶ καταλείβουσι τὰ σαπφείρινα νάματα ἐπὶ τῆς σμαραγδῶδους λεκάνης τῆς ἐσωτερικῆς ἐκείνης θαλάσσης.

Τοιαύτη ἡ περικαλλῆς χώρα, ἐν ἣ εὐρίσκο-» μεν κατὰ τὰς πρώτας τῆς ἱστορίας μαρμαρυγὰς ἐγκατεστημένους ἦδη τοὺς ἀργότερον περιβου-» λήτους Νορμανούς, ἢ ἄνδρας τοῦ βορρᾶ, ἔθνος Γερμανικόν, κατακλύσαν ἰδίως τὰ παράλια, καὶ πρὸ αὐτοῦ διῶξαν τοὺς γηγενεῖς Ἑσκιμῶους καὶ Ἀάπωνας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔζων οἱ Νορμαννοὶ κατατετμημένοι εἰς πατρίδας, ὧν προΐσταντο οἱ διαρκῶς διαπληκτιζόμενοι Ἰάρ-» λοι, ἢ Μεγιστᾶνες, ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ 8ου αἰῶνος ὁ Βασιλεὺς Χαλφθάνος, κατατροπώσας τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν, ἱδρυσεν σπουδαῖον Κράτος πρὸς νότον τῆς Χερσονήσου, ἣν ὀλίγον ἀργότερον καθυπέταξε πᾶσαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Χα-» ράλδος ὁ Χαρφαγρός ἢ Ἀβροκόμης.

Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐξώθησαν ἐν τούτοις

ικανὸν τοῦ πληθυσμοῦ μέρος εἰς ἀποδημίαν, καὶ τότε ἡ ἀνεκκαλύφθησαν ἢ σπουδαίως ἀποκίσθη-» σαν ἡ Ἰσλανδία, αἱ Φαρόαι νῆσοι, αἱ Ὀρκάδες, καὶ αἱ Σχετλανδικαί.

Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἠδραιώθη ἐν Νορβηγίᾳ ἡ ἔννομος τάξις, καὶ θανόντος μετὰ μικρὸν τοῦ Χαράλδου, τὸ Κράτος κατετήθη μεταξὺ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, οἵτινες ἀνεγγώρισαν ὡς προεξάρ-» χοντα Βασιλεῖα τὸν πρωτότοκον Ἐρίχον, τὸν ὡς ἐκ τῆς ἀπανθρωπίας αὐτοῦ μετ' ὀλίγον ἐπι-» κληθέντα ἀικματόφυρον πέλεκυν. Καὶ πράγ-» ματι οὗτος, ταχέως ἐπιτεθεὶς κατὰ τῶν ἀδελ-» φῶν, καθήρεσε καὶ κατέσφαξε πάντας, ἀλλ' ἐπι-» χεῖρῆσας μετὰ τοῦτο τὴν κατάργησιν τῶν εἰς τοὺς Ἰάρλους ἀπομεινάντων προνομίων, προεκά-» λεσε γενικὴν ἐξέγερσιν, ὑφ' ἧς ἀνετράπη.

Οἱ Ἰάρλοι ἐκάλεσαν τότε ἐξ Ἀγγλίας, ὅπου ἀνετρέφετο ἐν τῷ βασιλικῷ οἴκῳ, τὸν νεώτε-» ρον ἀδελφὸν Χάκον τὸν Ἀγαθόν, ὅστις βα-» σιλεύσας ἀπεπειράθη, ἀλλὰ μετ' ἐλαχίστης ἐ-» πιτυχίας, τὴν ἐν Νορβηγίᾳ διάδοσιν τοῦ Χρι-» στιανισμοῦ, οὐ ἠσπάζετο τὰ δόγματα, προσφά-» τως ἐν Ἀγγλίᾳ εἰσαχθέντα.

Ὁ ἐνάρετος οὗτος Ἀναξ ἐφρονεῖθη κατὰ τὸ 951 μαχόμενος πρὸς τὰ τέκνα τοῦ Ἐρίχου, καὶ ὡς διάδοχον ἔσχε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Χάκον τὸν Ἀφνειόν, ὅστις ἐν τούτοις, ὅπως κατισχύση τῶν ἀντιπάλων, ἐτέλεσε φόρον εἰς τοὺς Δανούς. Ἄλλ' ὀλίγα ἔτη διήρκεσεν ἡ κατάστασις αὕτη, καθ' ὅσον ἄμα ὁ Βασιλεὺς τῆς Δανίας Χαράλδος ὁ Κυανόδους ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος Ὁθωνος τοῦ Α', ἡ Νορβηγία ἐπανεκτήσε τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1000, Ὁλάφος ὁ Τρυγγβά-» σων ἐπέδιωξε καὶ αὐτὴς τὴν ἐκχριστιανίαν τῶν Νορμανῶν, ἣν συνετέλεσε διὰ ποικίλων βιαιο-» πραγιῶν ὁ ἀπὸ τοῦ 1017 — 1030 βασιλεύσας ὁμώνυμος αὐτοῦ Ὁλάφος ὁ Πολύσαρκος. Ὁ Ἀναξ οὗτος, πλὴν τῆς Ἰσλανδίας καὶ τῶν Ὀρ-» κᾶδων, κατέκτησε καὶ τὴν Σκωτίαν· μαθὼν δὲ μετ' ὀλίγον ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Δανίας Κνοῦτος ὁ Μέγας, ὁ τῆς Ἀγγλίας κατακτητῆς, καὶ πρὸ μικροῦ ὑποστηρίξας τοὺς ὑπὸ τὸν βασιλικὸν ζυ-» γὸν σφαδάζοντας Ἰάρλους, ἀπήρητο ὡς προσκυ-» νητῆς εἰς τὴν Ρώμην, συνενοήθη μετὰ τοῦ συγγάμβρου αὐτοῦ Βασιλεῶς τῆς Σουηδίας, καὶ τὴν Δανίαν ἐπέδραμεν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ Κνοῦτος, ἀφοῦ παρέστη ἐν Ρώμῃ εἰς τὴν στέ-» ψιν τοῦ Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος Κονράδου τοῦ Β', καὶ παρ' αὐτοῦ ἔλαθεν ὡς μικρὸν φιλοδώ-» ρημα τὸ Σλέσβιχ, ἐπανεκάμφεν εἰς τὰ ἴδια, ἐκεῖ δὲ μαθὼν τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ὑπερθαλασ-» σίων γειτόνων, ἐπέμφε κατὰ τοῦ Ὁλάφου κρα-» τικὴν στρατίαν, ἥτις κατετρόπωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνεστήλωσε τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἰάρλων. Ὁ Ὁλάφος ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἐπλανήθη ἐπὶ τίσασα

ἔτη ἐξόριστος, ἐπεφάνη καὶ αὖθις κατὰ τὸ 1033 μετὰ νέων δυνάμεων ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς πατρίδος, καὶ τοῦ Κνούτου σπεύσαντος ἀμέσως, συνεκροτήθη μάχη κρίσιμος ἐν Στοκλεστάδῃ, ὅπου ἔπεσεν ὁ Νορμαννὸς Ἄναξ διὰ χειρὸς τοῦ θανασίμου αὐτοῦ ἔχθρου. Ὁ δὲ Κνούτος ἐπεμψε τότε ὡς ἀντιβασιλέα εἰς Νορβηγίαν τὸν ἴδιον υἱὸν Σύνον τὸν νεώτερον, ὃν ἀπεδίωξεν αὖθις κατὰ τὸ 1035 ὁ τοῦ Ὀλάφου υἱὸς Μάγνος. Ἀργότερον, ἦτοι κατὰ τὸ 1164, κατετάχθη ὁ Ὀλάφος εἰς τὴν χορείαν τῶν ἁγίων, ἕνεκα τῶν πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ προσπαθειῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεγνωρίσθη συνάμα ὡς πατρῶν τῆς Νορβηγίας ἢ φαντασία τῶν μεταγενεστέρων, καὶ ἡ χιλιόστομος παράδοσις, διαρκῶς ἔκτοτε παρεμόρφωσαν, καὶ διὰ ποικίλων μύθων διεκόσμησαν, τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐστεμμένου Ἀποστόλου.

Καὶ τοιαῦται μὲν ἐν ἄρχῃ συμπύξαι, αἱ ἐσωτερικαὶ τῆς Νορβηγίας περιπέτειαι, ἄχρι τῆς ἐν λόγῳ ἐποχῆς· ἀλλ' ἰδίως περιβόητοι ἀπέβησαν οἱ Νορμαννοὶ ἕνεκα τῶν διὰ θαλάσσης ἀπαύστων αὐτῶν εἰς τὰς γείτονας, καὶ εἰς μακρυσημένους ἔτι χώρας, ἐπιδρομῶν. Ἡ ἀφορία τοῦ πατρίου ἐδάφους, καὶ ἡ πληθὺς τῶν κολπίσκων καὶ κρησφυγέτων, τῶν καταλλήλων πρὸς ἐξάρτυσιν τῶν πλοικαρίων καὶ παρασκευῆν τῆς ἐπιβουλῆς, ἐξώθησαν τοὺς κατοίκους ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πρὸς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, καὶ μετέτρεψαν αὐτοὺς εἰς δεινοὺς ὄντως θαλασσοπόρους. Μικρὰ καὶ ἄνευ καταστρώματος ἦσαν τὰ σκάφη αὐτῶν, ὥστε οὐ μόνον κατὰ τῶν ἀκτῶν ἐπετίθεντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ποταμοὺς ἀνέπλεον, καὶ τὰ πλοιαῖα πολλάκις ἐπ' ὤμου μετεκόμιζον, ὅπως συντάμωσι τὴν ὁδὸν ἐφορμῶντες δ' αἴφνης, καὶ λεηλατοῦντες χωρία καὶ κώμας, ἀπῆρχοντο αὖθις μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος, ἧτις ἑματῆιου πᾶσαν ἀντίστασιν.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀτρομήτων τούτων πειρατῶν, οἱ λεγόμενοι Βίκιγες, ἦτοι γενναῖοι, ἦσαν συνήθως μνηνιοτεροὶ Ἰάροι, ἢ νεώτεροι τῶν Μεγιστάνων υἱοί, τῆς πατρικῆς κληρονομίας ἐξαιρούμενοι, καὶ ἀκατασχέτως φερόμενοι πρὸς τὸν βίον ἐκεῖνον, τὸν πλήρη ποιήσεως καὶ κινδύων. Οὐδ' ἐχρησίμευον ὡς μόνον δέλεαρ ὁ πόθος τῶν ἀθροισμένων θησαυρῶν πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Τὸ ἐλατῆριον ἦν εὐγενέστερον, καὶ τοὺς πλείστους παρέσυρεν ἡ δίψα τῶν μυθωδῶν ἄθλων καὶ τὸ κλέος, δι' ὧν ταῦτα ἠμείβοντο καθ' ἅπαντα τὸν βορρᾶν. Ἄλλως τε τὸ φαινόμενον τοῦτο οὐδόλως τυγχάνει πρωτοφανές, καθ' ὅσον αἱ ἀρχαὶ τοῦ δικαίου ἀμυδρῶς τότε μόνον ὑπέφωσκον, καὶ ἄγνωστα ἦσαν εἰσέτι τὰ διεθνή νόμιμα, οὕτως ὥστε ἡ πειρατεία καὶ ἡ λεηλασία λαῶν ξένων ἐθεωρεῖτο οὐ μόνον θεμιτή, ἀλλὰ καὶ περιδοξός.

Ἦν δὲ πράγματι ἡρωϊκὸς ὁ βίος ἐκεῖνος, καὶ

αὐστηρότατοι οἱ διέποντες αὐτὸν νόμοι. Ὁ Βίκιγξ προσέβαλλε πᾶν ἐπιφανόμενον πλοῖον, καὶ οὐδέποτε ὑπεχώρει. Ἐκ δύο συγκρουομένων Βίκιγκων ὁ εἰς ἐπομένως κατεστρέφετο· ἀλλ' οἱ ἔμποροι, ἐὰν ὑπέκυπτον, ἀπεβιάζοντο εἰς τὴν ἐγγυτέραν ξηρὰν, καὶ ὁ νικητὴς παρελάμβανε τὴν λείαν. Ἐξῶν δὲ οἱ ἄνδρες διαρκῶς ἐπὶ τῶν κυμανομένων αὐτῶν σκαφιδίων.— «Ἐκεῖνος μόνος καλεῖται Βίκιγξ, λέγει ἐν τῶν ἐνυαλίων αὐτῶν ἀσμάτων, ὅστις οὐδέποτε κατεκλήθη ἐπὶ ἀσκαλεύτου ἐδάφους, οὐδὲ εἶδεν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν αὐτοῦ τὰς καπνηλὰς δοκοὺς χειρσαίας ὁροφῆς.»—

Ἄλλὰ παραθέσωμεν μᾶλλον τὸν ῥομαντικὸν τοῦτον κώδικα, ἔχοντα ὡς ἐξῆς:

— «Μὴ τανύης σκηνὴν περὶ τὸ πλοῖον. Μὴ ὑπνώττης ἐντὸς οἴκου· ἐχθροὶ κρύπτονται ὀπισθεν ἐκάστης θύρας.

Κοιμῶν ἐπὶ ἀστραπτούσης ἀσπίδος, κρατῶν τὴν ῥομφαίαν, καὶ σκέπην ἔχε τὸν οὐρανόν.

Βραχεῖα ἢ σφύρα τοῦ ἀπροσμάχου Θῶρ, καὶ κοπτερόν τὸ ξίφος τοῦ Φρέυρ· καὶ εἰς σὲ ἀρκοῦσι τὰ ὄπλα ταῦτα. Ὅρμα τολμηρὸς, καὶ ἡ νίκη σοὶ μειδίᾳ.

Ὅτε μαίνεται ἡ θύελλα, ἀναπετάννυε τὸ ἰστίον. Ἄφατος ἢ ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης τρυφή. Πέτα, πέτα ἐμπρός· ὁ συμπύσσω δειλός. Πρὶν συμπύξῃς, καταποντίσθητι.

Φίλει ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τὴν περικαλλῆ κόρην, ἀλλ' ἄφες ἐκτὸς τοῦ πλοίου καὶ αὐτὴν τὴν ἐπέρασσον ὡς ἡ Θεὰ τοῦ κάλλους Φρέια. Οἱ λακκίσκοι τῶν παρειῶν εἰσι παγίδες φοβεραὶ, καὶ οἱ χρυσοὶ βόστρυχοι ἄρκυς ἀμείλικτος.

Οἶνον πίνει ὁ Ἄλφατερ Ὀδίν· καὶ σὺ ζήτει τὴν εὐθυμίαν, πλὴν σῶας διατῆρει τὰς φρένας. Καταπίπτων ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εὐχερῶς ἀνεγείρεισαι· ἀλλ' ὑπὸ τὸ πλοῖον σοὶ τείνει τὰς ἀγκάλας ἢ ἀφρόκολπος Ῥάνκ.

Φεῖδου τοῦ πελιδνοῦ ἐμπόρου, ὅστις σοὶ ἀποτίει τὰ ὀφειλόμενα. Ἐπλάσθης Βασιλεὺς τῆς θαλάσσης, ἐκεῖνος δούλος τοῦ κέρδους, καὶ ὁ χάλυψ σου ἀνώτερος τοῦ χρυσοῦ.

Διὰ τῶν κύβων μέριζε τὴν λείαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ φέρε τὸ πεπρωμένον. Ἄλλ' ὁ Βίκιγξ ἄπεχε πάσης ἀμοιβῆς· δι' αὐτὸν ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ.

Ἰδοὺ ἄλλου Βίκιγκος πλοῖον. Ὅρμα εἰς τὴν ἐπιθάσιν, καὶ φοβερὰ ἔστω ἡ σύβραξις τῶν ἀσπίδων. Ἐὰν ὀπισθοχωρήσῃς μίαν μόνην τρίχα, ὁ Αἴγην σὲ ἀποκρηῖνται. Ὁ νόμος ἀπαράγραπτος.

Ἔσο ἐν τῇ νίκῃ μέτριος ὁ παραδίδων τὸ ξίφος ἱερός. Πείθου εἰς τὴν φωνὴν τοῦ περιτρόμως προσπίπτοντος. Κακοῦργος ὁ σκληρῶς ἀπαρνούμενος.

Αἱ πληγαὶ εἰσι χαρὰ τοῦ Βίκιγκος, καὶ σέμνωμα κάλλιστον αἰ οὐλαὶ εἰς τὸ πρόσωπον. Ἄφες

ἐλευθέραν τοῦ αἵματος τὴν ῥοήν. Πρὸ τῆς ἐσπέρας μὴ θέσης ἐπίδεσμον, ἐὰν πράγματι Νορμαννὸς σ' ἐγέννησε.»—

Τὴν θαλάσσαν ἐφαντάζοντο οἱ Βίκιγες πλήρη γιγάντων καὶ ἄλλων ὑδροβίων τεράτων· διὸ καὶ δράκοντας ἐκάλουσαν τὰ κελύφη αὐτῶν, ἐξ ὧν τὰ μᾶλλον περιώνυμα ἐμυθολογοῦντο ὡς αὐτομάτως ἐπὶ τῶν κυμάτων ἰπτάμενα, καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιτιθέμενα, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ περίπτωσις ναῦς τῶν Φαϊάκων. Ἦσαν δὲ τόσον μικρὰ τὰ σκαφιδία ταῦτα, ὥστε μία ἐπιδρομῶν συμμορία ἐπέβαινε συνήθως πολλῶν ἑκατοντάδων.

Καὶ ἀναφέρονται μὲν οἱ Βίκιγες κατὰ χρόνους ἀρχαίους, ἀποτελοῦντες ἴσως τὸ ἔσχατον λείψανον τῆς μεγάλης μεταναστεύσεως τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἰδίως ἐθαλασσοκράτησαν ἀπὸ τοῦ 9ου μέχρι τοῦ 12ου αἰῶνος, ὅτε οὐ μόνον τὸν τρόμον ἐνέσπειραν διὰ τῶν ἀπαύστων αὐτῶν ἐπιδρομῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀληθεῖς προέβησαν κατακτήσεις, καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως Κρατῶν ἰδίων οὐσιωδῶς ἐπέδρασαν εἰς τὴν διάπλασιν τῆς μεσαιωνικῆς Εὐρώπης.

Οὕτως ἦδη κατὰ τὸ ἔτος 841 τοιαῦτά τινα στίφη ἐξεπόρθησαν τὰς Ῥέννας καὶ τὴν Τούρσην ἐπολιορκήσαν, διότι διαχειμαζόμενα πλέον εἰς τὰ παράλια καὶ ληστεύοντά τοὺς ἀναγκάσιους ἵππους, εἰσεχώρουν κατὰ τὸ ἕαρ εἰς τὰ ἐνδότερα. Συγχρόνως ἕτερα συμμορία κατέλαβον τὴν Νάντην, ἐληλάτησαν τὰ Βορδίαλα, καὶ ἠπέλησαν τὴν Τολῶσαν. Αὐτὴ τῶν Παρισίων ἡ πόλις, τρεῖς κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀκαθέκτων ἐπιδρομῶν, κατὰ τὸ 845, 857 καὶ 861, μόλις δι' ἀδρῶν λύτρων ἐξηγόρασε τὴν σωτηρίαν. Κατὰ δὲ τὸ 859 ἐληλατήθησαν ἡ Νιμη καὶ ἡ Ἀρλεσία, ἐνῶ ἕτερα στίφη ἐδῆρουν ἐν Ἰβηρίᾳ τὴν Σεβίλλην καὶ Λισσαβῶνα, ἐν Ἰταλίᾳ τὴν Σπέτζιαν καὶ Πίζαν, καὶ τέλος ἄλλα τὰς Ἑλληνικὰς τοῦ Αἰγαίου νήσους καὶ αὐτὴν τὴν Μικρασίαν.

Ἐν Γερμανίᾳ οἱ Βίκιγες εὗρον κατ' ἀρχὰς δεινοὺς ἀντιπάλους, τοὺς Φρεισιούς καὶ Σάξονας ἀλλ' οὐχ ἦπτον καταυλισθέντες παρά τὴν Γάνδην καὶ τὰς Μελίνας, κατέστρεψαν, ἅμα θανόντες Λουδοβίκου τοῦ Τεῦτanos, πολλὰς τῶν παραρρήνειων πόλεων, ἐν αἷς τὰς Τρέβας, τὴν Ἀντθέρπην, τὴν Οὐτρέχτην, τὸ Ἀκουεργρανόν. Κατὰ δὲ τὸ 887 Κάρλος ὁ Πολύσαρκος ἐξηγόρασε παρ' αὐτῶν καὶ αὖθις τὴν ἐλευθερίαν τῶν Παρισίων, καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἀρνούλφος ἐπήνεγκεν αὐτοῖς τέλος τοιαύτην πανωλεθρίαν, ὥστε οὐδόλως ἐφάνησαν πλέον πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἄλλ' ἀφ' ἐτέρου κατὰ τὸ 911 εἰς τῶν Βίκιγκων, ὁ Ῥόλλος, νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα Καρόλου τοῦ Ἡλιθίου, ἔλαβεν ὡς προῖκα τὴν Νορμανδίαν, καὶ ἀσπασθεὶς τὸν Χριστιανισμόν, ἱδρυσεν τὸ ἐκεῖ περιώνυμον Κράτος.

Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ Βίκιγες ἐπεφάνησαν τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἐποχὴν Ἐγβέρτου τοῦ ἐκ Βεσε-

ξίας, καὶ τοσοῦτον ὀλοσχερῶς κατέλαβον τὰς Ἀνατολικὰς τῆς Μεγαλονήσου ἀκτὰς, ὥστε ἀργότερον ὁ Μήγας Ἀλφρέδος, καίτοι κατατροπώσας ἐν Ἐδδιγκτῶνι τὸν ἡγήτην αὐτῶν Γουθρουῖνον, ἀπῆτησε παρ' αὐτοῦ μόνον τὴν τέλεσιν φόρου, καὶ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος. Ἄλλ' ἀφ' ἐτέρου ἀνακτήσας μετ' ὀλίγον τὸ Λονδίον καὶ τὴν Ῥογγεστέρην, οἰκοδομήσας παράκτια φρούρια, καὶ στόλον ἱκανὸν ναυπηγήσας, παρέκώλυσε τὰς νέας ἐπιδρομὰς, ἐξ οὗ ἐπῆλθε μακρὰ ἡρεμία. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1014 οἱ Δανοὶ, ἐκδιώξαντες τὸν Ἀγγλοσάξονα Ἐθελρέδον, ἐβασίλευσαν καὶ αὖθις τῆς Ἀγγλίας μέχρι τοῦ 1041, καὶ ἀποκατίστη μὲν πάλιν τότε ἡ ἰθαγενὴς δυναστεία, ἀλλ' ἀργότερον, θανόντος τοῦ Βασιλέως Ἐδουάρδου, καὶ ἀκαθέκτως ἐπιτεθέντος Γουλιέλμου τοῦ Κατακτητοῦ, ἐπῆλθεν ἡ δριστικὴ κατάλυσις τοῦ Ἀγγλικῆς θρόνου ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν, δι' ὧν ἐδημιουργήθη ἡ ἄχρι τοῦδε ὑφισταμένη τῶν πραγμάτων κατάστασις.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΚΛΕΩΝ ΠΑΓΚΑΒΗΣ

Η ΝΕΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΡΑΓΑΜΑ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

Παλαιὰ Βυζαντινὴ ἐκκλησία πολλοῦ λόγου ἀξία ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, τῆς τε οἰκοδομικῆς καὶ τῆς κοσμηματικῆς, ἀνευρέθη πρὸ 24 ἡμερῶν εἰς βάθος ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου ὑπὸ τὴν γῆν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς οἰκίας τοῦ Ἰουδαίου ἱατροῦ κ. Sadok (συνονικία *Μπαλάτ*).

Τὸ νῦν φαινόμενον κτίριον ἀποτελεῖ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ὅλου, εἶνε δὲ ἐκ τετραγώνων πλίνθων (30, 40 καὶ 50 ἑκατ. τοῦ μέτρου) ἐπεκτισμένον ἐπὶ τοῦ ἐτέρου κάτω μέρους τοῦ ἐν τῇ γῇ εἰσέτι κεχωσμένου καὶ ὠκοδομημένου ἐκ μαρμάρων καὶ λίθων.

Μέρη εἶναι: α') ἡ εἰσοδος, τόξον πάχους 2 μ., 24 ἐκ. β') τὸ ἀμέσως συνεχόμενον κέντρον σχηματίζον τετράγωνον ἐφ' ἐκάστης πλευρᾶς τοῦ ὁποῦ (3.36) ὑψοῦται τόξον πάχους 76 ἑκατ., τὰ τέσσαρα δὲ τόξα ὑποβαστάζουσι τὸν ἐν τῷ μέσῳ κυκλικὸν θόλον· ὕψος ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἐδάφους (τοῦ παλαιοῦ) ὡσεὶ 4 μέτρ. γ') τῷ ἀνατολικῷ τόξῳ συνέχεται στενωμένον ἐν τῷ βάθει (ἀδύτῳ) τὸ βῆμα.

Πάντα τὰ μέρη πανταχοῦ ἦσαν ψηφιδωτά· πλὴν ἄλλων ἐγκατεσπαρμένων λειψάνων, λαμπρὰ καὶ ἀνθηρὰ εἰς χροῖματα καὶ ποικίλα εἰς σχήματα σφίζονται κοσμήματα ἐπὶ τοῦ δεξιῦ τοίχου τῆς εἰσόδου (ἐν τῷ τόξῳ), ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τόξου τοῦ κέντρου καὶ ἐπὶ τοῦ δεξιῦ τοίχου τοῦ βήματος.

Ἐπί τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ ἀνατολικοῦ τόξου (ἄνω) ὁράται μικρὸς χλαμυδηφόρος ἀνὴρ ἔχων τὴν μὲν δεξιὰν ἀνατεταμένην τὸν δὲ ἀριστερόν πόδα προβεβλημένον εἰς γόνυ· πρὸ αὐτοῦ ἀνὴρ ἔχων μελαιναν γενειάδα καὶ κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς γονυπετεῖ προβάλλον ἱκετευτικῶς τὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας ἠνωμένους· ὁπισθεν αὐτοῦ διακρίνεται τρίτος.

Ἐπιγραφὰς μετὰ πολλοὺς καὶ μακροὺς κόπους κατώρθωσα νὰ ἀναγνώσω τὰς ἐξῆς:

1) ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀριστεροῦ τόξου τοῦ κέντρου ὁράται ἅγιος (ἄνευ κεφαλῆς) καὶ ἡ ἐπιγραφή:

Ο ΑΓΙΟΣ

ΓΙ ΡΓΙΟ.

«ὁ ἅγιος Γεώργιος».

2) Ὑπὲρ τὸν δεξιὸν τόξου:

† ΥΠΕΡΕΥΧΙΓΕΩΡ

ΓΙΟΥ ΠΡΑΓΑΜΑ . .

«Ὑπερέχου Γεωργίου Πραγαμᾶ». Τὰ γράμματα μετὰ τὸ χ καὶ μ ἐξέχρῳσεν ἡ ὑγρασία· τὴν ἐπιγραφὴν περιβάλλει ὠραϊκότατον κόσμημα.

3) Ἐπί τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ ἀνατολικοῦ τόξου καὶ τοῦ τοίχου τοῦ βήματος παρετήρησα μακρὰν τρίστιχον ἐπιγραφὴν ἧς ἀπώλετο ἡ ἀρχὴ ἐν τέλει ἀνέγνω:

.. ΝΑΓ' . . ΝΙΚΕΤΕΥΩΤΡΙΑΔ

ΙΗΣΑΝΑΡΧΟΥΤΡΙΑ

«τὴν ἁγίαν ἱκετεύω τριάδα, τῆς ἀνάρχου τριάδος».

4) Ἐν τῷ βᾶθει τοῦ ἀδύτου εἶδον τρία διατετυπημένα τόξα· ἐκτὸς λειψάνων γραμμάτων ἐν τῇ στεφάνῃ τοῦ (ὁρῶντι) ἀριστεροῦ καὶ μέσου τόξου, ἐν τῇ τοῦ δεξιοῦ ἀνέγνω:

ΛΟΕΟΥΜΑ.

«ἐνδόξου Μαρίας». Ἐνωθεν τῆς στεφάνης τοῦ ἀριστεροῦ τόξου ἡ θεοτόκος (;) ἄνωθεν τῆς τοῦ δεξιοῦ ζωηρότατος ὁ βαπτιστής Ἰωάννης (;) τῇ μὲν δεξιᾷ προβάλλον θυμιατήριον τῇ δὲ ἀριστερᾷ συνέχων τὸ ἔνδυμα. Ἐνωθεν τοῦ μέσου τόξου ὑψηλότερος ὁ Παντοκράτωρ ἔχων ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἠνεφγμένον εὐαγγέλιον ἐν ᾧ ἀνέγνω:

† ΕΓΦΟ

ΩΗΟΙ.

ΙΠΗΖ

ΤΟΩΗ

«ἐγὼ εἰ (η)μι τὸ φῶς (ο)ς καὶ (=Κ) ἡ ζωὴ».

Τὸ χρώμα τῶν ψηφιδῶν εἶνε λευκὸν ἐν τῷ ἐδάφει (fond) καὶ τοῖς ἐνδύμασι καὶ βαθῶ κυανῶν ἐν τοῖς γράμμασι καὶ κρασπέδοις τῶν ἐνδυμάτων. Ἐξαιρεῖται ἡ ἐπιγραφή τοῦ Πραγαμᾶ ἧς τὸ ἐδάφος κυανῶν, τὰ γράμματα λευκά.

Ἡ ἐκκλησία ἦτο κεκοσμημένη κατ' ἀρχὰς διὰ ζωγραφιδῶν ὧν ἔχνη παρετήρησα ἐν τῷ ἀδύτῳ· τὸ μωσαϊκὸν ἐπένδυμα ἐνεστηρίχθη κατόπιν δι' ἡλῶν ὧν σφίζεται μέγα πλῆθος.

Ταῦτα περὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς· κατὰ μὴκος δὲ τῆς ἀριστερᾶς (εἰσιόντι) πλευρᾶς διήκει ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι τοῦ ἀδύτου στενὴ καὶ μακρὰ στοὰ συγκοινωνοῦσα τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ δύο πυλῶν, τῆς πρώτης ἐν τῇ εἰσόδῳ (71 ἐκατ.), τῆς δευτέρας ἐν τῷ βήματι (1. 10)· τῆς δευτέρας ταύτης πύλης ὀλίγον κατωτέρα ἢ στοὰ ἔχει ἐπὶ τῆς ἄλλης αὐτῆς πλευρᾶς πυλίσκην (46 ἐκατ.) ἄγουσαν εἰς ἄλλο θολωτὸν προσάρτημα οὐ ἐν μέσῳ πλινθίνῃ δεξαμενῇ. Καὶ κατὰ πλάτος (τὸ δυτικόν) τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει προσάρτημα ἐγκεχωσμένον οὐ φαίνεται μόνον ἡ πύλη (ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου, ἰσταμένου ὁπισθεν).

Τίς ὁ χρόνος τῆς κτίσεως; τοῦτο οὐδεμία διάσκει ἐπιγραφὴ· ἐν Θεσσαλονίκῃ ἔχομεν μέγα κυκλικὸν (Ῥωμαϊκόν) οἰκοδόμημα ὅπερ γενικῶς μὲν ἀλλ' ἀναποδείκτως ἀποδίδεται εἰς τοὺς Καβείρους· τὸ κτίριον ἀνήκει εἰς τὸν γ' ἢ δ' αἰῶνα εἰ καὶ ὁ κ. Duchesne (ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Γαλλικῆς σχολῆς τῷ ἐπιγεγραμμένῳ «une mission à Mont Athos» 1874) ἀνάγει αὐτὸ εἰς τὸν ε'. ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ αἱ πλινθοὶ ἔχουσαι τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ μέγεθος καὶ τὰ αὐτὰ σήματα τῶν ἐργαστηρίων († N †) μαρτυροῦσι τὸν αὐτὸν αἰῶνα, τὸν δ'.

Ἄγνωστον εἶναι ἐπ' ὀνόματι τίνος ἐτιμήθη, τοῦ Παντοκράτορος ἢ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἢ ἄλλου τινός· βέβαιον ὅμως νομίζω ὅτι ἐκτίσθη ὑπὸ πλουσίου ἰδιώτου, τοῦ Γεωργίου Πραγαμᾶ ἢ Πραγάμα (ἢ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ)· τὸ ἀπλοῦν σχῆμα, αἱ μικραὶ δικστάσεις καὶ τὰ προσάρτηματα πείθουσιν ἡμᾶς περὶ τοῦτου ἀσφκῶς· τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Sadok συνορίζεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος Τουρκικὸν τέμενος (Μεχταϊτ), παλαιὰ Βυζαντινὴ ἐκκλησία τοῦ αὐτοῦ σχήματος καὶ μεγέθους καὶ τῆς αὐτῆς τέχνης ἦτο καὶ αὐτῇ ἰδιωτικὴ ἐκκλησία. Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ (Μπαλάτ) σκάπτοντες ἄλλοτε εὗρον μεγάλα κτίρια ὧν σφίζονται ἔτι δύο πελώριοι κίονες ἐν τῇ ὁδῷ· δὲν μαρτυρεῖ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Μπαλάτ ὅτι μεγαλοπρεπῆ ἄλλοτε ὑψούντο ἐκεῖ μεγιστάνων ἀπαλάτια καὶ κομψὰ ἐν τῷ περιβάλλῳ αὐτῶν προσκυνητήρια, μαρτύρια τῆς εὐσεβείας ἐφ' ἣ ἀείποτε διακρίθη τῶν Θεσσαλονικέων ἡ πόλις;

Πῶς ἐπεχώσθη ἡ ἐκκλησία κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν εἶναι εὐνόητον ὅταν λάβῃ τις πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς μεγάλας μεταβολὰς τοῦ ἐδάφους τῆς πόλεως δυσσεζήγητος μένει μόνον ἡ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀνώμαλος ἀνύψωσις τοῦ ἐδάφους· ὅτι ἐγένετό ποτε περισύλησις οὐδεμία ἀμφιβολία· μαρτυροῦσι τὰ τρία διατετυπημένα τόξα τοῦ ἀδύτου καὶ ἡ ἔμφραξις τῶν βήματων διὰ χώματος πληρώσαντος (κατωφορικῶς) ὅλον σχεδὸν τὸ βῆμα, μαρτυροῦσι καὶ αἱ ἐντομαὶ τῶν πυλῶν ἐξ ὧν ἀφρέθησαν κίονες καὶ πλάκες.

Πότε καὶ τί περιεσυλήθη ἡ ἐκκλησία ἀγνω-

στον εἰ καὶ πολλὰ διεδόθησαν κατ' αὐτὰς ὑπὸ τῶν καινολόγων· κατὰ τὸν μερικὸν καθαρισμὸν τῶν χωμάτων οὐδὲν εὐρέθη πλὴν ἀγγείων τινῶν. Πλησίον τοῦ δεξιοῦ τόξου τοῦ κέντρου, κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Πραγαμᾶ, πλήξας τὸ ἐδάφος ἤκουσα ὑπόκωφον ἦχον· κρύπτεται ὁ οἰκογενειακὸς τάφος τοῦ κτήτορος;

Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ τῆς ἐκκλησίας, ὀλίγα καὶ πρόχειρα ἀλλ' ἀκριβῆ ἀφοῦ τόσα μὲν ἄλλα ἐψευδολογήθησαν κατ' αὐτὰς παρεμορφώθησαν δὲ τερατωδῶς καὶ αἱ ἐπιγραφαί. Πολλὰ ἄλλα θὰ διδάξῃ ἴσως ἡμᾶς τακτικὴ καὶ γενικὴ ἀνασκαφὴ ὅλου τοῦ ἐκεῖ χώρου· ἀλλὰ τίς ὁ ἐκτελέσων αὐτήν; εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν εἶναι ἄξιον νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐταιρεία; ἔχομεν τὴν ἀρχαιοτάτην πασῶν τῶν γνωστῶν ἐκκλησιῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, καὶ ὁ κόπος εἶναι ἄξιος.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 12 Δεκεμβρίου 1888

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

— Δὲν πακίνω σοῦ λέω, δὲν πακίνω! μού κάνει κακό! . . .

— Πήγαινε καυμένη καὶ σήμερα . . . βλέπεις πῶς θὰ πάω ν' ἀλέσω! . . .

Πρώτην φορὰν, φωναὶ ἀνδρική καὶ γυναικεῖα ἐκ περιτροπῆς, ἐξήρχοντο τῶσον ἐντονοὶ καὶ τεταραγμένοι, ὡσεὶ συγκρουόμενοι μεταξὺ τῶν, ἀπὸ τοῦ οἰκίσκου τοῦ Νελοπούλου. Ἄπο τριῶν ἡδὴ μηνῶν, ὅτε ἐτέλεσε τοὺς γάμους τοῦ ὁ οἰκοδεσπότης, δὲν ἀντήγει ἄλλο ἐντὸς αὐτοῦ παρὰ τραγούδια εὐθυμὰ καὶ γέλωτες παρατεταμένοι, τονίζοντας εἰς κλίμακα ὑπερνέφελ ἦν εὐτυχίαν τοῦ νεοῦ ἀνδρῶν καὶ ψιθυροὶ φιλημάτων, ὡς εἰς καμμίαν φωλεὰν τρυγῶν. Οἱ φλεγματικοὶ κάτοικοι τοῦ μικροῦ χωρίου καθ' ἐσπέραν, ἐνῶ ἔχασμῶν τανυόμενοι ἴν' ἀποτεινάζουσι τὸν κόπον τῆς ἡμέρας οἱ ἄνδρες κ' ἐθορύβουσι αἱ γυναῖκες, εἰς τὰ οἰκιακὰ ἔργα ἀσχολούμεναι ἢ ἐκλαυθμύριζον τὰ παιδία καὶ ἠλάκτων αἱ σκύλοι, ἀκούοντες αὐτοὺς, εἰκόνουν τὴν κεφαλὴν μὲ ἔμφραξιν σοβαρᾶς δυσπιστίας. Ἡ χαρὰ ἐκείνη ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς παρατονία, χαρὰ μὴ ἔχουσα τὴν θέσιν τῆς ἐκεῖ, μέσῳ τῆς σιγηλῆς ἐρημίας τοῦ χωριδίου καὶ τοῦ πλήθους ἐκείνου, τοῦ μὴ γνωρίζοντος ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, τὴν βρειαν ἐργασίαν τῶν ἀγρῶν. Ἐσκέπτοντο δὲ ὅτι πολὺ ταχέως θὰ ἔπαυε καὶ τὴν παρωμοιάζον πρὸς τὴν τύχην τοῦ χωριδίου τῶν, τοῦ ὁποῦ ἡ ζωηρότης διακρεῖ ὅσον καὶ ἡ πα-

νήγυρις τοῦ — ἐπὶ μίαν μὲν ἡμέραν, κατὰ τὴν πέμπτην Νοεμβρίου. Γίνεται ἀναστάσις, ὄλων τότε χάριν τοῦ ἁγίου Νικολάου, μέρος τῆς χειρὸς τοῦ ὁποῦ διατηρεῖται ἀνέπαφον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωριδίου· ἀκούονται τύμπανα καὶ χοροὶ καὶ πολλοὶ προσκυνηταὶ συνέρχονται ἄλλοθεν καὶ τοῦτο μέχρι τῆς νυκτός, ὅτε τὰ πάντα παύουν εἰς τελείαν χαλάρωσιν καὶ ἀνίαν. Οὕτω θὰ συνέβαινε καὶ εἰς τὸ ἀνδρῶν ἡδὴ ἢ ἐβαρύνετο μόνον τοῦ αὐτὴν τὴν τρελλὴν εὐθυμίαν, τὴν θορυβώδη χαρὰν, ἡ ὁποία νομίζει τις ὅτι δὲν γίνεται παρὰ διὰ νὰ ἀκούηται καὶ μόνον· θὰ ἔκυπτε δὲ ταχέως ὁ τράχηλος εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ θὰ συνωφρυνότο τὸ μέτωπον εἰς τὴν σκέψιν, ὡπως συνέβη καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἄλλοτε. . . . Καὶ τότε, ἂν ἤκουον τὰς διαμειβομένας φωνάς, θὰ ἐπίστευον, ὅτι ἐπηλήθευσαν αἱ ἐλπίδες τῶν, καὶ πολὺ ταχέως μάλιστα ἀπὸ ὅ,τι προσεδόκων καὶ θὰ ἐμεϊδίαν χαιρεκάκως. Διότι ἡ χαρὰ τῶν ἄλλων ὅσον καὶ αὐ εἶνε ἀνεξάρτητος μᾶς κουράζει καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ κατὰτάξωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδίαν μὲ ἡμᾶς σειράν, ὡς ἡ κωλοβὴ ἀλώπηξ τοῦ μύθου.

Δὲν ἐπέτυχον ὅμως αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν οἱ χωρικοί. Τὸ χωριδίον Τρουμπὲ ἦτο ἔρημον τότε. Οἱ εὐάριθμοι οἰκίσκοι τοῦ, ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐπὶ χαμηλῆς λοφοσειρᾶς διεσκορπισμένοι, εἶχον τὰς θύρας ὅλας κεκλεισμένας καὶ ἀπὸ τὰ μικρὰ παραθύρα τῶν ἐφαίνετο ἐντὸς τὸ σκότος καὶ ἡ ἐρημία. Εἰς τὰς αὐλὰς ἐπλανῶντο ἐν πλήρει ἀνέσει αἱ ὄρνιθες, ἀνασκαλεύουσαι τὸ ἄχυρον καὶ τὴν κόπρον πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς καὶ αἱ πάπαι ἐνήγοντο μακκαρίως εἰς τι τέλμα παρὰ τοὺς καλάμῶνας ἐνῶ ὁ οἰκόσιτος χοῖρος, σοβαρὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ οἰκοδεσπότη, ἐγρύλλιζε περιφερόμενος ἐλεύθερος καὶ ὁ ἀλέκτωρ μὲ τὸ ἀγέρωγον βᾶδισμά του, ἀνέτεινε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐτόνιζε τὴν βραγχὴν λαλιὰν του, ὡσεὶ θέλων νὰ διασαλπίσῃ εἰς τὰ πέριξ τὴν ὑπεροχὴν του. Οἱ χωρικοὶ εἴλειπον ὅλοι εἰς τὰς ἐργασίας τῶν γυναικῶν καὶ ἄνδρες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἕκαστος κατὰ τὰς δυνάμεις του, εἶχον ἀναλάβει τὰ καθημερινά, τ' ἀνακλιώστα καθήκοντά των, ἅμα τῇ χαρῶν. Μόνος ὁ οἰκίσκος τοῦ Νελοπούλου διετῆρει ἀκόμη τὴν ζωηρότητά του· διότι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν γάμων ἐβράδυνε πάντοτε εἰς τὴν ἐξέγερσιν, ὡς νοθρὸς ἐργάτης ἐξακολουθῶν τὴν αὐτὴν ἀπεργίαν καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῶν εορτασίων ἡμερῶν. Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας εἰσέδυνε ἡδὴ ἄφθονον ἀπὸ τῆς ἀνοικτῆς θύρας καὶ τοῦ παραθύρου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐφαίνετο ἡ Σμάλτω ἐν τῇ σκιά, μὲ νυσταλέους ἀκόμη ὀφθαλμούς καὶ βεβαρυμένον τὸ σῶμα, ἐγείρουσα νωθρῶς τὰς στρωμνάς μίαν μίαν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ ἀποθέτουσα δεδιπλω-

μένας ἐπὶ μιᾷ ἀνεστραμμένης κοφίνας, χρησιμευούσης πάντοτε εἰς τοὺς οἴκους τῶν χωρικῶν ἀντὶ στρωμοθήκης. Ἐνῶ δ' ἐνησχολεῖτο εἰς τοῦτο ἐξηκολούθει, ἠρεθισμένη κάπως, σφοδρᾶν ὁμιλίαν μετὰ τοῦ ἀνδρός της, ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν θύραν ἰστάμενος, ἔραπτε τὴν ἄκραν σάκκου ἐκ χονδροπάνου καὶ ἐψιθύριζε χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῆς ἐργασίας του, ὡσεὶ εἰς ἑαυτὸν ἀποτεϊνόμενος:

— Πήγαινε, μωρὴ καὶ σήμερ' βλέπεις πῶς θὰ πάω ν' ἀλέσω!..

Πλησίον αὐτοῦ καψαλὸς σκύλος, μὲ ἀνωρθωμένον καὶ ἀτακτον τρίχωμα, ἐπέμενε ὄσφραϊνόμενος τὸ ἔδαφος μέσῳ σμίνους ὀρνίθων, αἱ ὁποῖαι εἶχον εἰσπηδήσει ἐντὸς ζητοῦσαι διὰ τιτιθισμῶν τὴν πρωϊνὴν τροφήν των. Πρὸ τῆς θύρας ὁ εὐρωστός ἵππος τοῦ Νελοπούλου, ἐξευγμένος εἰς τὸ κάρρον, ἔτρωγε τὴν φορβὴν του, ἀνακινῶν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ ὦτα καὶ τύπτων τοὺς πόδας, ὡσεὶ βιαζόμενος νὰ ἐκκινήσῃ. Ὁ Στάθης εἶχε φορτώσει τὸ κάρρον του διὰ σάκκων αἰτοῦ τῆς νέας ἐσοδείας καὶ ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὸν μύλον πρὸς ἄλεσιν. Καὶ ἦτο μὲν μύλος εἰς τὸ χωριδίον ἐξω, ἐπὶ ὑψώματος καὶ εἰργάζετο ἀδιακόπως ἡμέραν καὶ νύκτα, ἀναπεπταμένως ἔχων εἰς τὸν ἀνεμον τὰς φαιὰς πτέρυγας του ἀλλ' εἰς τὸν Στάθην ἤρσκει πάντοτε ὅ,τι ἠδύνατο νὰ συντέμνῃ τὰς ἀποστάσεις καὶ νὰ προφθάνῃ τὸν χρόνον. Συνήθειζε νὰ προτιμᾷ τὸν κέλῃτα ἀντὶ τοῦ ἡμιόνου καὶ τὸν ἀτμόμυλον ἀντὶ τοῦ ἀνεμομύλου, ὅπου εἰνέ τις ἐκτεθειμένος εἰς τοῦ καιροῦ τὰς ἰδιοτροπίας. Διὰ τοῦτο εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ὑπάγῃ εἰς Γαστούνην, ὅπου ὑπῆρχεν ἀτμόμυλος καὶ ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ ἐπεράτου μίαν ὥραν ἀρχήτερα τὴν ἐργασίαν του. Ἐλεγε δὲ εἰς τὴν νεαρὰν συντροφὴν του νὰ συνοδεύσῃ εἰς τὴν βοσκὴν τὰ γαλιὰ, τριάκοντα ζεῦγη γαλιὰ, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀναπτύξῃ ἀκούοντως καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἤλπιζε καλὰ κέρδη κατὰ τὸν ἐρχόμενον αὐγουστον, ὅτε θὰ τὰ ἐπώλει εἰς Ζακυνθίους ζωεμπόρους.

— Δὲν ἔμπορῶ σοῦ λέω... δὲ πακίνω! ἐπέμενε ἡ Σμάλτω, ἀρνούμενη.

Ὁ Στάθης ἐξεπλήσαστο διὰ τὴν τόσῃ ἐπιμονῇ τῆς γυναικὸς του. Πρώτην φορὰν τὴν ἤκουεν ἀντιτείνουσαν εἰς τοὺς λόγους του, πρώτην φορὰν τὴν ἔβλεπε τόσο πείσμονα εἰς τὴν ἰδέαν της. Ἀφ' ἧς ἡμέρας τὴν ἰστεφανώθη, τὴν ἐγνώριζε πάντοτε ὑπήκουον, πάντοτε ἀκατάβλητον εἰς τὴν ἐργασίαν, μελιχίον εἰς τοὺς τρόπους, δειλὴν εἰς τὰς ἰδέας της, ἐκπληροῦσαν τυφλῶς τὰς ἐπιθυμίας του, πρόθυμον νὰ τὸν ἀνακουφίξῃ καὶ νὰ τὸν συνδράμῃ εἰς ὅλα. Καὶ τὰ γαλιὰ αὐτὰ ἀκόμη ἡ ἰδία ἐφρόντισε καὶ τὰ ἀνέπτυξε καὶ τὴν ἀπὸ μὴνός καθ' ἡμέραν τὰ συνώδευεν εὐχαρίστως εἰς τὴν βοσκὴν. Πῶς λοιπὸν τὴν

ἤλλαξε τόσο ἐξαφνα ὁ χαρκατῆρ της καὶ ὁ ἴδιος ἠπόρει.

— Μὰ τί θές νὰ κάμουμε ἔς τὸ θεό σου! εἶπεν αἰφνης, προσβλέπων αὐτὴν μὲ ὕφος, ἐνέχων ἐν ταύτῃ ἐρώτησιν καὶ ὀργήν.

— Πακίνω ἐγὼ ἔς τὸ μύλο! ἐψιθύρισε ἡ Σμάλτω δειλῶς, χαμηλώνουσα τὴν κεφαλὴν.

Ὁ Στάθης ἐγέλασε βεβιασμένως. Πυλὸ παρὰδοξος τῷ ἐφαίνετο ἡ ἀπάντησις αὐτῆ τῆς γυναικὸς του. Καὶ ὄχι τὴν διότι ἦτο νεόνυμφος ἀλλὰ καὶ γὰρ ἂν ἦτο πάλιν δὲν ἐπετρέπετο εἰς τὴν Σμάλτω νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν μύλον. Ἄν ἐζήτηε νὰ ὑπάγῃ εἰς κανένα ἀνεμόμυλον τῶν περὶ χωρίων δὲν ἦτο καὶ κακόν, διότι ὅλοι οἱ μυλωθροὶ ἦσαν γνώριμοι, ἄνθρωποι ἐντιμοὶ καὶ σοβαροὶ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ γυναῖκες ἐπήγαινον τὰ ἀλέσματα, τῶν ἀνδρῶν ἀσχολουμένων εἰς ἄλλας βαρύτερας ἐργασίας. Εἰς Γαστούνην ὅμως, εἰς μίαν πολιτείαν, ὅπου εὐθὺς μόλις ἔβλεπον αὐτὴν ἐφορτῶνους τὸν σίτον θὰ ἐσυνάζοντο οἱ ἄνδρες περὶ καὶ θὰ τὴν περιεργάζοντο ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, σχεδὸν θὰ τὴν ἐψαυον μὲ τ' ἀναιδῆ καὶ φαῦλα βλέμματά των, ὅπου οἱ μυλωθροὶ ἦσαν ξένοι καὶ ἀπόξενοι, πονηροὶ καὶ ἀγιογύτοι ποτὲ δὲν ἐπετρέπετο. Μόνον καὶ νὰ τὸ συλλογισθῇ ἡ Σμάλτω ἔπρεπε νὰ κοκκινίσῃ.

— Μὰ γιατί δὲν πᾶς μὲ τὰ γαλιὰ; ἠρώτησε πάλιν, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν προτέραν του ἰδέαν ὁ χωρικός.

— Φοβάμαι! ἐψιθύρισε ἡ λυγερὴ μετὰ τινος στενωχωρίας.

— Τί φοβάσαι; γιατί δὲν ἐφοδόσουν τόσο καιρό;

Ἡ Σμάλτω ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ἀμηχανοῦσα, διότι δὲν εἶχε τί ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν δικαίαν ἐρώτησιν τοῦ ἀνδρός της. Καὶ εἶχε μὲν λόγον, ἰσχυρότατον μάλιστα, τὸν ὁποῖον ἂν ἔλεγεν εὐθὺς ὁ Στάθης θὰ ἠρεθίζετο, θὰ ἐζήτηε συγχώρησιν διὰ τὸ πείσμα του καὶ θ' ἀπῆτει μάλιστα ἐπιμόνως παρ' αὐτῆς νὰ μὴν ὑπάγῃ πλέον εἰς τὴν βοσκὴν μὲ τὰ γαλιὰ. Ἀλλὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν ἠθελε νὰ ἐκστομίσει δι' ὅλον τὸν κόσμον ἡ Σμάλτω. Ἐγνώριζεν ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐφοβεῖτο καὶ ἠθελε ν' ἀποφύγῃ ἐξηρτάτο μᾶλλον ἀπ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν παρὰ ἀπὸ τὸν ἄνδρα της καὶ ἐθεώρει περιττόν νὰ ταράξῃ εἰς τὰ μύχια τὸν χωρικὸν καὶ νὰ τὸν ἐμβάλῃ εἰς ὑποψίας. Διότι ὅσον καὶ ἂν εἶνε ἀπαιδευτός ἡ γυνὴ εἰς τοιαῦτα ζητήματα προσπαθεῖ πάντοτε νὰ προφυλάσῃ τὸ ἄνδρα της, πολλάκις μάλιστα μετ' ἐγκληματικῆς ἐπιμονῆς ὡσεὶ ἡ φύσις μόνη της παρκακινῇ αὐτὴν εἰς τοῦτο.

— Νὰ, ἐκεῖ ποῦ καθόμουν ἐφῆς ἔς τὴν πατουλιά, βγῆκ' ἔνα φίδι ξάφνου καὶ μ' ἐτρόμαξε. . . ἔχασα ὅλο μου τὸ αἷμα! ἀπάντησεν

αἰφνης ἡ Σμάλτω, πεφοβισμένον ἔχουσα τὸ πρόσωπον, ὡς νὰ ἔβλεπε τὴν ὥραν ἐκείνην τὸ φίδι πρὸ τῶν ποδῶν της.

Ὁ χωρικός ἐξερράγη ἤδη εἰς γέλωτας ὄχι βεβιασμένους πλέον ἀλλ' ἀληθεῖς γέλωτας ἀνθρώπου εὐθύμου. Τόσον ἀπροσδόκητος ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος τῆς γυναικὸς του ὥστε δὲν εὗρεν ἄλλο τι πρόχειρον τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ Στάθης παρὰ νὰ καγχάσῃ.

— Ὁχ, ἀδερφέ! ἐφώναξε, γιὰ τὸ φίδι κάνεις ἔτσι;

Καὶ λαμβάνων ἀπὸ τῆς γῆς τὸν σάκκον, ὅστις εἶχε πέσει τῶν χειρῶν του κατὰ τὴν ὥραν τῆς ταρχῆς καὶ ἀπὸ τινος γωνίας τὸ μαστίγιόν του, διπυθύνθη πρὸς τὴν θύραν ὑποψιθιζών:

— Μὴν ἦσαι κουτὴ, καυμένη!.. πήγαινε κ' ἐγὼ θὰ γυρίσω γρήγορα.

Χωρὶς δὲ νὰ προσθήσῃ τι πλέον, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ κάρρου καὶ μαστίσας τὸν ἵππον του ἀπῆλθεν.

Ἡ Σμάλτω ἤκουσε τὸ κάρρον ἀπομακρυνόμενον μετὰ πατάγου καὶ ἠσθάνθη τὴν καρδίαν της συγκλονιζομένην μετὰ τοῦ ἐδάφους ὑπὸ τοὺς ὀγκώδεις τροχοὺς του. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ ἀνδρός της κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὴν ἐτάρασσε μεγάλως καὶ τὴν κατέθλιβεν, ὡς μίαν παντελῆ ἐγκατάλειψις. Δὲν ἦτο πρώτην φορὰν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀπεμακρύνετο οὕτω τῆς οἰκίας ὁ Στάθης ἀλλὰ τὴν ψυχὴν της εἶχε διεγερθῆ ὀλοκλήρως ὑπὸ συλλογισμῶν ἐπιφοβῶν καὶ ὅλα τὰ ἐξελάμβανεν ὡς ἐπιτηδες ἐναντίον αὐτῆς διενεργούμενα. Ὁ Στάθης ἄφινεν αὐτὴν ἐκεῖ μόνην καὶ ἀπροστάτευτον ἐπὶ μίαν ὀλοκλήρην ἡμέραν. Τὴν διέτασεν ἐπιμόνως νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν βοσκὴν τῶν γαλιῶν χωρὶς νὰ ἤξευρῃ ὅτι τὴν ἐξέθετε εἰς κίνδυνον φοβερόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πολὺ δυσκόλως λυτροῦται ὁ ἄνθρωπος, διότι κύριον ἐχθρὸν ἔχει τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ κάμῃ καὶ ἄλλως ἡ Σμάλτω. Ἀφοῦ ὁ Στάθης δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ ὤφειλεν αὐτὴ νὰ συνοδεύσῃ τὰ γαλιὰ δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ ἀφήσῃ νὰ ψωφήσου τῆς πείνης! Καὶ μετενόει ἤδη διότι ἐτάραξε τόσο τὸν ἄνδρα της, ἀκρίως ἐπιμένουσα εἰς τὴν ἀρνησίαν της, ἐνῶ ἀνεγνώριζε τὴν ἀνάγκην. Ἐθεσεν ὀλίγον μελαψὸν ἄρτον ἐντὸς μαλλίνου σακκιδίου, ἐκρέμασεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὄμου καὶ κλειδώσασα τὴν θύραν ἐξήγαγεν ἀπὸ τοῦ ἀχυρῶνος τὰ γαλιὰ καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν βοσκὴν.

— Ὁ αἰ Νικόλας κ' ἄς μὲ φυλάξῃ! ἐψιθύρισε, σταυροκοπομένη.

Ἡ Σμάλτω ἦτο νεαρῶτάτη λυγερὴ, εὐπλαστός τὸ ἀνάστημα, μελαχροινὴ, μὲ ὄσφρον ἐσφιγμένην ὡς καλαμιὰς καὶ κεφαλὴν εὐμορ-

φον, ἢ ἐστόλιζον ἄφθονοι μαῦροι βόστρυχοι καὶ ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, πάντοτε ὑγροί, ὡς νὰ ἐψυχάζον ἐντὸς καὶ ἀκριβεῖς ἐρμηνευτοὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐντυπώσεών της. Ἦτο δὲ ἐντελὲς κάτοπτρον μιᾶς ἀγροδιαίτου ὑπάρξεως τὸ ἀτομόν της ὀλοκλήρην ἦτο ὑπεροβολικῶς περιέργων εἰς τὰς ἀπὸ τῆς φύσεως ἐντυπώσεις καὶ τὰς ὑφίστατο καὶ τὰς συνεκέντρων ἐν ἑαυτῇ ὄλας, ὅπως ὁ φακὸς τὰς ἠλιακὰς ἀκτίνας. Μέχρις οὐ ὑπανδρευθῆ, βόσκουσα καθημερινῶς τὰ αἰγοπρόβατα τοῦ πατρός της εἰς τὰ μέρη τῆς Ριζοκαστριάς, ὅπου εἶχε κατασκευάσῃ ἡ οἰκογένειά της, τὸν χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι, τὸ φθινόπωρον καὶ τὴν ἀνοιξίν, ἔβλεπεν ὄλας τῆς φύσεως τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς ἐδέχτο μετὰ χαρᾶς, ὅπως δέχεται τις τὰς θωπείας τῆς μητρός του. Καὶ ὅτε τὴν ἐτύπτε κατακέφαλα μὲ τοὺς ὄμβρους της καὶ ὅτε τὴν ἐδρόσιζε μὲ τὰ ζωογόνα μαῖστράλιά της, εἴτε τὴν ἀφήρπαζεν εἰς τὰς καταιγίδας της εἴτε τὴν ἐχαλάρου τὰς δυνάμεις ὄλας διὰ τοῦ λιθῶς της, αὐτὴ δὲν παραπενοῖτο καθόλου, ἀναγνωρίζουσα ὑπομονητικῶς τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ δικαιώματά της. Τῇ ἤρσκειν ἐπιμόνως ἡ μάγισσα καὶ εὐμετάβολος νύμφη, τὴν ἐξέπληττε καὶ τὴν συνεκίνει μὲ τὰς ποικίλας ἀμφιέσεις της, ὑπὸ τὰς ὁποίας τῇ παρουσιάζετο καθ' ἐκάστην καὶ τὸ κάλλος της, τὸ ἐνθεον. Πολλάκις συνέβαινε ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ λοφωσκαπιάτῃ ἐκτάσει, εἰς διαφόρους τῆς ἡμέρας ὥρας, συχνάκις δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ἡ φύσις περὶς, ὡς τὸ μνημεῖον τοῦ Μένωνος ν' ἀναδιδῆ διαφόρων εἰδῶν τόνους, ποικίλας φωνὰς, ἀρμονικῶς διακαχυμένας ἐν τῷ κενῷ. Ἡ Σμάλτω τότε, ἔξκαλλος, ἤνοιγεν ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς, εἴτεινε τὰ ὦτα ἀχρόκτατος καὶ προσεπάθει νὰ δεγθῇ ἐν ἑαυτῇ τοὺς ἤχους ἐκείνους ὅλους καὶ βαθμηδὸν βαθμηδὸν ἀνεδίπλου τὸ σῶμα, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐναγκαλισθῇ οὕτως εἰπεῖν τὴν φύσιν, νὰ τὴν ἐνστερνισθῇ, παραδιδόμενη εἰς τὴν ἐπήρειαν της ἀσυνειδήτως, ὅπως παραδίδεται τις εἰς τὸν ἔρωτα.

Ἡ ζωὴ τῆς Σμάλτως αὐτὴ ἔπαυσεν αἰφνης διὰ μιᾶς ὅταν ὑπανδρευθῆ. Ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐστάθη πρὸ αὐτῆς ἵνα εὐλογῆσῃ τοὺς γάμους της, ἔμεινε πλέον καθηλωμένος ἐφ' ὄρου ζωῆς, ὡς τοῖχος ἀκλόνητος καὶ τῇ ἀπέκλεισε τὸ παρελθόν. Ἡ κληματοβέργα, καταλλήλως μετασχηματισθεῖσα εἰς στέφανον νυμφικόν, ἔκαμε καὶ ἐπὶ τῆς νεαρᾶς βλαχοπούλας τὸ θαῦμά της ὅπως καθ' ἡμέραν καὶ εἰς τόσας ἄλλας. Μετέφερον αὐτὴν εἰς ἄλλην ζωὴν, ψυχρὰν, σοβαρὰν, μεστὴν πραγματικότητος ἀσφικτικῆς, τὴν ὁποῖαν αὐτὴ πρὶν οὐδέποτε ἐφάνταζετο, μέσῳ τῆς χαρισμένης φύσεως ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνεπτύχθη. Καὶ ὁ Στάθης δ' αὐτός, ὡσεὶ ζηλοτυπῶν πρὸς τὸ

παρελθόν της και ἐπιθυμῶν νὰ καταστρέψῃ πᾶσαν αὐτοῦ ἀνάμνησιν, ἀφῆρεσεν ἀπ' αὐτῆς τὴν βλαχικὴν ἐνδυμασίαν, τὴν γραφικὴν ἐκείνην ἐνδυμασίαν, μὲ τὰ κράτα καὶ τοὺς χρωματισμούς, τὴν ὅποιαν νομίζει τις ὅτι οἱ βλάχοι ἐπένοησαν ἐκ τοῦ μεγάλου πόθου των πρὸς τὴν φύσιν, ἵνα φέρωσιν ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀποτύπωμά της πάντοτε, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκονται. Ἀντὶ δὲ αὐτῆς, ἀντὶ τῶν κεντητῶν ποδιῶν καὶ τῶν πλουσιῶν γκιουρτανίων, τῇ ἔδωκε τὰ πενιχρὰ ἐνδύματα τοῦ χωρίου, ἅτινα τὴν κατέστησαν σοβαρὰν μέχρι γελοιότητος.

Ἡ Σμάλτω ἤρχισεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ πλῆττη καὶ ν' ἀσφυκτιᾷ μέσῳ τῆς καθημερινῆς ἀνατροφῆς τῶν χωρικῶν, ὅπου δὲν ἤκουεν ἄλλο παρά ἀμοιβαίας κακολογίας καὶ κλαυθμηρισμοὺς διὰ τὰ χρέη των. Ὡμοιάζε πρὸς πτηνὸν τὸ ὁποῖον ἀίφνης συνέλαβον καὶ ἀπέθεσαν ἐν κλωβῷ, μέσῳ τεσσάρων πτητικῶν κιγκλιωμάτων, μακρὰν πρασίνου φυλλώματος, ἐκτὸς πάσης ἀναστροφῆς μετ' ἄλλων ὁμοίων του. Ἡ ὑπομονὴ ὅμως τῆς γυναίκος εἶνε ἀνεξάντλητος. Συχνάκις καταβάλλει μέγαν ἠρωϊσμόν ἵνα μὴ φανῇ δυσανκασχετοῦσα πρὸς τὴν τύχην της καὶ δώσῃ ἀφορμὰς κακολογίας καὶ προξενήσῃ χαρὰν εἰς τοὺς γείτονας. Βλέπει τις πολλάκις ἀδιάκωπον τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη, ἀνεξάντλητον τὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ἐνῶ τοῦναντίον εἰς τὰ χεῖλη ἐπικάθηται ἄμετρος πικρία καὶ θερμὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐχει δὲ ἡ γυνὴ τὴν ὑπόκρισιν αὐτὴν τόσο ἀνεπτυγμένην ὅσον περισσότερο περιορισμένη εἶνε κοινωνικῶς. Ἡ Σμάλτω, ἐνῶ ἦτο καταπιραμένη διὰ τὴν ζωὴν εἰς τὴν ὅποιαν μετέπεσε, προσεποιεῖτο ἐν τούτοις τὴν εὐτυχισμένην, τὴν γελαστήν, ὅλη πετώσα, ὅπως ἔπρεπε νὰ ἦνε γυνὴ νεόνυμφος, ὥστε ἕκαστε τοὺς γείτονες νὰ λέγουν περὶ αὐτῆς ἵνα παραστήσῃ τὴν χαρὰν της, ὅτι ἐγγέλων καὶ τὰ παπούτσιά της. Ἐντὸς ὅμως ἡ καρδία της ἐπαλλε διὰ τὴν προτέραν ἀνύπανδρον ζωὴν καὶ τὴν ἐπόθει ἐνθέρμως. Διό, ὅτε μετ' ὀλίγον ἀνεπτύθησαν τὰ γαλιὰ διὰ τὴν ἐξοχὴν καὶ ὁ Στάθης, ἀπησχολημένος εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφιδαμπέλου του, ἀνέθεσεν εἰς αὐτὴν τὴν φροντίδα των, ἔγεινεν ἐκτὸς ἐαυτῆς ἀπὸ χαρὰν. Καὶ ὅτε τὰ ὠδήγει εἰς τὴν βοσκήν, ἐτόνιζε τὸ τραγοῦδι των καὶ ἐπήδα μετὰ αὐτῶν, ὑψηλὰ τὸν κάλαμον κρατοῦσα, ἐν μέθῃ καὶ εὐτυχίᾳ ὑπερτάτῃ. Ἀπὸ τοῦ ἐγγάμου βίου της τώρα μόνον ἠνέει ὅτι συνήρχετο εἰς ἐαυτὴν καὶ ἀνέζη.

Ἄλλ' ἀπὸ τινων ἤδη ἡμερῶν ὑπόνοιά τις ἐγεννήθη ἐντὸς αὐτῆς ἡ ζωὴ ἐκείνη τὴν ἐτρόμαξεν. Ἦρχισε νὰ βλέπῃ τὸν οἰκίσκον της, ὅτε τὸ ἐσπέρας ἐπέστρεψε, μετὰ δυσπιστίας νὰ κινθάνεται πρὸ τοῦ ἀνδρός της ἐντροπὴν νὰ χα-

μηλῶν τὸς ὀφθαλμούς πρὸ τοῦ βλέμματός του, νὰ ταρασσῆται εἰς τὸν ἐναγκαλισμὸν του καὶ νὰ ἐρυθριᾷ ὡς ἐνοχος φρικώδους ἀνομήματος. Διὰ ποῖαν δ' αἰτίαν ἠσθάνετο ὅλα ταῦτα δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ἢ λυγερῇ. Μόνον συγκεχυμένως μόλις κατελάμβανεν ὅτι ἐταρᾷσσετο πολὺ μένουσα ἐν τῇ ἀναπεπταμένη πεδιάδι, ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν, ἐν τῇ μυστηριώδει ἐρημίᾳ τῶν ἀγρῶν, ἀκρομένη τοῦ γλουγκουισμοῦ τῶν γαλιῶν, τοῦ ἐρυθμοῦ κωδωνισμοῦ ἐνὸς ποιμνίου ἀπέναντι καὶ τῶν περιπαθῶν τόνων μιᾶς φλογέρας.

*

Ἡ Σμάλτω ἤδη εἶχε φθάσει εἰς τὴν ὄρῶν τῆς λοφοσειρᾶς, ὑπόθεν ἡ πεδιάς ἠπλοῦτο περίξ, με ἐλαφροὺς κυματισμοὺς μέχρι τῆς θαλάσσης. Ὁ ἥλιος εἶχεν ὑψωθῆ ἀρκετὰ εἰς τὸν ὀρίζοντα, κολυμβῶν μέσῳ ἀργυροῦ αἰθέρος, πυκνοτάτου καὶ περιέλουε τοὺς θερισμένους ἀγρούς, τὰς πρασίνους σταφιδαμπέλους, τοὺς βυσινίζοντας βουνούς τοῦ Χελωνάτα καὶ τὰ περίξ ὅλα δι' ἀσθῆνου φωτός τὰ χωρία κατέκειντο ἐδῶ κ' ἐκεῖ, με τὰς ὑπομαύρους στέγας καὶ τοὺς λευκοκιτρίνους τοίχους τῶν οἰκίσκων των, ἐν ἀμόρφῳ ὄγκῳ, ὡς χορταριασμένα ἐρείπια ποιμνία ἔβασκον παντοῦ καὶ βοῶν ἀγγελαὶ καὶ ἵππων, ἐν ἀδελφικῇ συμβιώσει ἐνῶ ὀρθοῦντο πλησίον αἱ σκιᾶδες τῶν φυλάκων, με τὴν ἐπιμήκη ἐκ ξηρῶν χόρτων στέγην καὶ τοὺς λεπτοὺς καὶ στρεβλοὺς στύλους των, ὡς μέγала καψκλά πτηνὰ, ὀρθούμενα ἐπὶ τῶν κατίσχων ποδῶν των. Ἀπὸ πολλὰ μέρη ἀνέβαινοι λευκοὶ καπνοί, ταχέως ἐξαφανιζόμενοι ἐκ τοῦ πολλοῦ φωτός τῆς ἡμέρας, καὶ ὑπεφάνοντο κάποτε γλῶσσαι φλογῶν, ἐνῶ ἀντήχει ὁ τριγμὸς τοῦ ξηροῦ χόρτου, καιομένου ἐπὶ τῶν ἄλωνίων τῶν σταφιδοκτημόνων. Οἱ βουνοὶ πρὸς ἀνατολὰς ἐκρύπτοντο μέσῳ ποταμῶν πεπυκνωμένης ὁμίχλης καὶ μόνον αἱ ἀκρόρειαι ἀσθενῶς διεγράφοντο εἰς τὸν ὀρίζοντα, ὡς κεκομμένα χάρτινα συμπλέγματα ὀπισθεν γαλανῆς ὑάλου. Καὶ ἐν τῇ νεκρικῇ ἐκείνῃ τῆς πεδιάδος ἡσυχίᾳ, μόνον τὰ ξηρὰ χόρτα καὶ τὰ φύλλα ἐψιθύριζον, κινούμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ὅστις ἐπέπνεεν ἀπὸ τῆς θαλάσσης δροσερὸς δροσερός.

(Ἔκπεται συνέχεια).

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΕΑΣ

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

Φεγγάρι, γὰ βασιλεῖσε, ἄστρι μου, πέσε κάτω,
Νὰ σκοτειδιάσουν τὰ στενὰ, νὰ πάψουν οἱ διαβάται·
Νὰ πᾶν οἱ ξένοι σπῆτι τους κ' οἱ ντόπιοι τὰ δικά τους,
Νὰ πᾶν κι' ὁ νῖος ὅπ' ἀγαπᾷ τὴν ἀγαπητικίαν του.

ΙΑΤΡΙΚΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ ΤΩΝ ΟΙΚΙΩΝ

Ἐὰν πραγματικῶς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν καὶ ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου νὰ μεταβάλλῃ ὁπῶσόν καὶ νὰ τροποποιήσῃ τὴν κατᾷστασιν τῆς περὶ αὐτὸν ἀτμοσφαιρας, οὐδαμῶς δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο τόσο εὐκόλως καὶ ἀσφαλῶς, ὅσον ἐν τῇ οἰκίᾳ του τὸν χειμῶνα διὰ τῆς θερμάνσεως.

Ἡ θέρμανσις λοιπὸν δὲν εἶνε ἄλλο, παρὰ τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου δημιουργοῦμεν, οὕτως εἰπεῖν, τεχνητὸν κλίμα ἐν τοῖς οἰκίμασιν ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦ ὁποῖου τὴν ἐν αὐτοῖς ἀτμοσφαιραν προσπαθοῦμεν νὰ καταστήσωμεν ξηρὰν καὶ ἔχουσιν θερμοκρασίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματός μας, τὸ ὅποιον, ἐὰν ἐκτεθῇ εἰς ὑπερβολικὰ ψύχη, ἀσθενεῖ καὶ ἀποθνήσκει.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ φετινὸς χειμὼν προσδοκᾶται ἐκτάκτως δριμύς εἰς τὰς εὐκράτους ἡμῶν χώρας καὶ ἐπειδὴ παρ' ἡμῶν δὲν γίνεται συχνάκις λόγος περὶ θερμάνσεως, οὐδὲ εἶνε αἱ οἰκίαι μας, ὡς ἐν Εὐρώπῃ, τοιουτοτρόπως φκοδομημέναι, ὥστε πρόχειρος καὶ ἀβλαβὴς νὰ εἶνε ἡ θέρμανσις αὐτῶν, διὰ τοῦτο θὰ λάβωμεν τὸ θάρρος νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἔστιας.

Καθὼς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἡ θέρμανσις ἔχει τὸν σκοπὸν νὰ καταστήσῃ τὴν ἐν ταῖς οἰκίαις μας ἀτμοσφαιραν ξηρὰν καὶ θερμὴν. Ἀλλὰ μόνη ἡ θέρμανσις κακῶς ἠθέλην ἐκπληροῖ τὴν ἀπαίτησιν ταύτην, ἐὰν δὲν ὑπεστηρίζετο εἰς τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν παραδῶν τοίχων τῶν οἰκῶν μας. Διότι ἀναλόγως πρὸς τοὺς πόρους αὐτῶν εἰσχωρεῖ καὶ περισσότερος ἀήρ, αὐτὸς δὲ, ὡς κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος, συγκρατεῖ τὴν ζέστην, ὅπως δὲν τὴν ἀφίνει νὰ φύγῃ καὶ τὸ στῶμα τοῦ ἀέρος, τὸ εὐρισκόμενον μετὰ τῶν διπλῶν παραθύρων, ὅποια φέρουν τὸν χειμῶνα ὅλαι αἱ οἰκίαι τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἐξαιρουμένης ἴσως μόνης τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου.

Ἐὰν ὅμως οἱ τοῖχοι μιᾶς οἰκίας εἶνε ἐκτεταμένοι ἐπὶ ὑγροῦ ἐδάφους, τὸ ὑπόγειον ὕδωρ, ἀκολουθοῦν τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς, ἀνέρχεται καὶ πληροῖ τοὺς πόρους των καὶ κάμνει τοὺς τοίχους ὑγροὺς, ἐπιβλαβεστάτους δηλαδὴ εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἐνοικούντων, διότι τὸ ὕδωρ ἀποδιώκει ἐκ τῶν πόρων τὸν ἀέρα καὶ, ὄν καλὸς τῆς θερμότητος ἀγωγός, ἀπορροφᾷ διαρκῶς τὴν θερμότητα τῶν σωμάτων μας, δι' ἧ καὶ ἐν τοιαύταις οἰκίαις διαρκῶς κρυόνομεν καὶ ριγοῦμεν.

Πρὸ παντὸς ὅμως πρέπει νὰ μὴ κοιμώμεθα

ποτὲ ἐγγὺς ὑγρῶν τοίχων, διότι τῆς ὑγρασίας των συνέπειαι δὲν εἶνε μόνον οἱ ρευματισμοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι σοβαρότεραι ἀσθένειαι τῶν ἀρθρων καὶ τῶν νεφρῶν.

Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ πλείστοι τῶν πασχόντων τοιαύτας ἀσθενείας ἀπέκτησαν αὐτάς, διότι κατοικοῦν εἰς κάθυγρα οἰκίματα, τῶν ὁποίων τὰ θεμέλια πληροῖ διαρκῶς τὸ ὑπόγειον ὕδωρ, ὅπου δὲ ἀκούομεν, ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ ποδαλγοῦντες καὶ ρευματικοί, πρέπει πάντοτε νὰ ἤμεθα βέβαιοι ὅτι τῆς ἀσθενείας των αἰτία εἶνε αὐτὴ ἡ κατοικία των.

Κατὰ τὸ βραχὺ χρονικὸν διάστημα, ἀπ' οὗ ἤρχισα ἐν Κωνσταντινουπόλει νὰ ἐξασκῶ τὸ ιατρικὸν ἐπάγγελμα, καὶ ἀναλόγως πρὸς τὸν εἰσέτι λίαν στενὸν καὶ περιορισμένον κύκλον τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο παρατηρήσεών μου τοὺς πλείστους τῶν πασχόντων ἀσθενείας τῶν ἀρθρων, τῶν νεφρῶν καὶ τῶν νεύρων εἶρον μετὰ τῶν οἰκούντων εἰς τὰ χθαμαλὰ τοπία τῆς ἐπταλόφου, καὶ μάλιστα ἐντὸς νεοδημητῶν οἰκιῶν, ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ὁποίων ὁραταὶ εἶνε ἀκόμη αἱ ἀπαίσια ἐκεῖναι κηλίδες τῆς ὑγρασίας.

Αὐταὶ αἱ κηλίδες δὲν προέρχονται, ὡς γενικῶς πιστεύεται, ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, ἡ ὁποία ἦτο μέχρι τοῦδε κρυμμένη εἰς τὸν τοῖχον καὶ τώρα ἐφάνη ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παράγονται ἀπὸ τοὺς ἐσωθεν ἐκπεμπομένους ἀτμούς, οἱ ὁποῖοι συμπυκνοῦνται ἐπὶ τῶν ψυχρῶν τοίχων τῶν δωματίων.

Ἐὰν οἱ τοῖχοι ἦσαν ξηροί, τὸ ὕδωρ ἠθέλει διαφύγει διὰ τῶν ἀνοικτῶν πόρων των, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ὑγροὶ καὶ οἱ πόροι των γεμάτοι ἀπὸ ὕδωρ, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ τὸ νεοστὶ σχηματιζόμενον ὕδωρ καὶ διὰ τοῦτο μένει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας των ὡς ὑγρὰ καὶ μελαψὴ κηλὶς.

Τὸ κάλλιστον μέσον πρὸς ταχεῖαν ἀποξήρανσιν νεοδημητῶν οἰκιῶν εἶνε ἡ θέρμανσις αὐτῶν με ἀνοικτὰς θύρας καὶ παράθυρα, ἐπειδὴ τοιουτοτρόπως ἐξατμίζεται ἡ ἐν τοῖς τοίχοις ὑγρασία καὶ ἀποδιώκεται ὁ κεκορεσμένος ὑγρασίας ἀήρ.

Τὸν χειμῶνα δὲ θερμαίνομεν τὰ δωμάτια μας, διὰ νὰ μὴ ἀφήσωμεν τὸ σῶμά μας νὰ χάσῃ πολὺ ποσὸν τῆς ἰδικῆς του θερμότητος. Ἡ πλέον εὐάρεστος διὰ τὸν ὀργανισμόν μας θερμοκρασία εἶνε ἡ +20° Κελσίου, ἐξαιρέσει μικρῶν διαφορῶν, προερχομένων ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ καθενός, τὴν ἀγωγὴν καὶ τὰς ἄλλας του συνθηκῆς. Διαρκούντος τοῦ ὕπνου ἡ δαπάνη τῆς θερμότητος εἶνε ὀλιγωτέρα, ὡς ἐκ τούτου δὲ τοὺς κοιτῶνάς μας δὲν πρέπει νὰ θερμαίνωμεν πλέον τῶν +12—15° Κελσίου.

Τοὺς ἀναγκώστους ἡμῶν ἀποτρέπομεν τοῦ νὰ μιμηθῶσι τοὺς φανατικούς ἐκείνους ὁπαδοὺς τῆς σκληραγωγίας, οἱ ὁποῖοι κοιμῶνται ἐντὸς δωμα-

τίων, μηδέποτε θερμανθέντων, διότι τότε δυοῖν θάτερον θά συμβῆ, ἢ θά χάσουν πολλήν θερμότητα, θά παγώσουν δηλαδή, ἢ θ' ἀναγκασθοῦν νά τυλιξοῦν τὸ σῶμα των εἰς παχέα ἐφαπλώματα, δι' ὧν μεγάλως θά παρκαλυθῆ ἡ ἐξάτμισις τοῦ σώματός των.

Τὸν χειμῶνα δὲ τὰ ψυχρὰ δωμάτια εὐκόλως γίνονται καὶ ὑγρὰ καὶ εἰς τοὺς τοίχους των ἐπικαθιῆνται οἱ ἀτμοὶ τοῦ ὕδατος.

Ἡ καλὴ θέρμανσις ἔχει πρὸς τούτους καὶ τοὺς ἐξῆς σκοποὺς.

Πρῶτον, νά θερμαίνῃ ταχέως.

Δεύτερον, νά διαρκῆ ἐπὶ χρόνον ἰσχνόν.

Τρίτον, νά θερμαίνῃ μᾶλλον διὰ τῆς ἀγωγῆς παρὰ διὰ τῆς ἀκτινοβολίας καὶ

Τέταρτον, ὅσον τὸ δυνατόν ἰσομερῶς νά θερμαίνῃ ὅλα τὰ ἐν τινι χώρῳ στρώματα τοῦ ἀέρος.

Αὐτὰς τὰς ἀπαιτήσεις δὲν εἶνε ἐπιτήδεια νά ἱκανοποιήσουν τὰ πύραυλα, οὔτε τὸ ἀνοικτὸν πῦρ τῆς ἐστίας.

Τὸ πῦρ τῆς ἐστίας εἶνε τὸ πρωτογενὲς θερμαντικὸν μέσον καὶ φέρει πράγματι ῥομαντικὴν τινα αἴγλην. Διότι ἡ ποίησις δὲν χωρίζει τὴν ἐστίαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, πάντας δὲ μᾶς καταλαμβάνει ἀόριστον αἶσθημα ἡδονῆς, ὅταν βλέπωμεν φλέγον καὶ σπινθηρίζον τὸ πῦρ τῆς πατρικῆς ἡμῶν ἐστίας.

Τὸ μόνον προτέρημα τοῦ πυρός τούτου εἶνε ὅτι ἀνάπτει ταχέως, σβύνει ὅμως ἐπίσης ταχέως καὶ θερμαίνει μόνον διὰ τῶν ἀκτίνων του τὰ πλησίον κείμενα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας. Ἡμεῖς δὲ καθηήμενοι ἐγγὺς τοῦ πυρός τούτου θερμαινόμεν μόνον τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἐν ᾧ ἡ ῥάχις ἡμῶν ῥίγει καὶ παγώνει.

Πρὸς θέρμανσιν τῶν οἰκημάτων μας τὸ μᾶλλον ἀξιοσυστάτον μέσον εἶνε αἱ θερμάστραι, σιδηραὶ ἢ πλινθόκτιστοι. Καὶ αἱ σιδηραὶ ὅμως πρέπει ἐσωτερικῶς νά εἶνε ἐπεστρωμέναι διὰ πλίνθων, διότι δὲν ὑπάρχει χειρότερον καὶ ἐπιβλαβέστερον πρᾶγμα εἰς τὴν υγείαν μας τῶν μικρῶν ἐκείνων καὶ ἐκ λεπτοῦ σιδηροῦ ἐλάσματος κατασκευασμένων θερμαστρῶν, οἳαι πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἀνατολῆς εἶνε ἐν χρήσει, διότι εἶνε ἐφθνηαὶ καὶ δὲν ἀπαιτοῦν πολὺν τόπον πρὸς τοποθέτησιν των.

Αὐταὶ αἱ θερμάστραι θερμαίνουν μόνον διὰ τῶν ἀκτίνων, τὰς ὁποίας ἐκπέμπουν, πρὸς τούτους δὲ ἐκπέμπουν διὰ τῶν πεπυρακτωμένων παρειῶν των καὶ τὸ ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ζωὴν μας ὀξείδιον τοῦ ἀνθρακος.

Ἐν Ἑυρώπῃ ἐφευρέθησαν καὶ ἐφηρμόσθησαν διάφορα συστήματα πρὸς θέρμανσιν μεγάλων οἰκοδομῶν, οἷον θεάτρων, νοσοκομείων, στρατώνων, ἐκκλησιῶν, φυλακῶν, προσέτι δὲ καὶ πρὸς θέρμανσιν κινουμένων σιδηροδρομικῶν ἀμαξοστοιχιῶν κτλ.

Περὶ αὐτῶν ὁμοῦς δὲν λέγομεν ἡμεῖς οὐδὲ λέξιν ἐνταῦθα, πρῶτον, διότι δὲν ἔχουν κἀνὲν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν υγείαν μας καὶ δεύτερον, διότι ἡ ἐξέτασις καὶ μελέτη αὐτῶν εἶνε ἔργον μᾶλλον ἀνθρώπων ἀσχολουμένων εἰς τὴν μηχανικὴν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Θ. Χ. ΦΑΘΡΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Τὸ πρόβατον δύναται νά θεωρηθῆ ὡς ἀληθὲς χρυσορυγεῖον, πολὺ μᾶλλον προσδοφόνον ἢ πάντα ὁμοῦ τὰ ἐν ἐνεργείᾳ χρυσορυγεῖα τῆς ὑψηλίου. Κατὰ τινα στατιστικὴν, ἥτις δύναται νά θεωρηθῆ ὅπωςδὴποτε ἀκριβῆς, διότι ἐγένετο ἐντολῇ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, ἡ παραγωγή τοῦ ἐκ προβάτων μαλλίου ἀνέρχεται κατ' ἔτος εἰς 800 χιλιάδας τόννων ἀξίας 8 δισεκατομμυρίων φράγκων. Ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία μόναι παράγουσι μαλλίων ἀξίας 600 ἐκατομμυρίων φράγκων καὶ βάρους 75 ἐκατομμυρίων χιλιογράμμων. Τὰ ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ τῆς Καλῆς Ἑλπίδος ποιμνία παράγουσι 15 ἐκατομμύρια χιλιογράμμων μαλλίου ἀξίας 50 ἐκατομμυρίων φράγκων. Ἐν Λα-Πλάτα 100 ἐκατομμύρια προβάτων, δίδουσι μαλλίων 250 ἐκατομμυρίων φράγκων κατ' ἔτος. Αἱ δὲ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουσι 50 ἐκατομμύρια πρόβατα, ἅτινα δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὸν πληθυσμόν. Ἐν Ἑυρώπῃ ζῶσι 200 ἐκατομμύρια πρόβάτων παρέχοντα 200 ἐκατομμύρια χιλιογράμμων μαλλίου ἀξίας 900 ἐκατομμυρίων φράγκων. Τὴν μεγαλύτεραν παραγωγὴν μαλλίου ἐν Ἑυρώπῃ ἔχει ἡ Ρωσσία, μετ' αὐτὴν δ' ἔρχονται κατὰ σειράν ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία. Ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων τὴν μεγαλύτεραν εἰσαγωγὴν μαλλίου ἀκατεργάστου ἔχουσι κατὰ σειράν τὸ Λονδίνον, ἡ Ἀνβέρση, τὸ Λίβερπουλ, ἡ Βρέμη, ἡ Χάβρη, ἡ Μασσαλία. Ἡ γαλλικὴ βιομηχανία κατεργάζεται ἐτησίως πλέον τῶν 100 ἐκατομμυρίων χιλιογράμμων μαλλίου.

Αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουσιν ὅτι ἐγένετο δοκιμαὶ νέου εἴδους πυριτίδος διὰ τὰ ὄπλα Γερμ. Ἡ πυριτίς αὕτη δίδει πολὺ μεγαλύτεραν δύναμιν εἰς τὴν βολήν, ἢ ἐκείνη τῆς ὁποίας γίνεται χρῆσις.

Ἐν Λονδίῳ ἐγένετο κατ' αὐτὰς μεγάλῃ ἀγορᾷ λαγωνικῶν κυνῶν, ἐξ ὧν τινὲς ἐπωλήθησαν εἰς ὑψηλοτάτας τιμὰς. Οὕτω κύων τις ἡλικίας εἴκοσι μηνῶν ἐπωλήθη ἀντὶ 850 λιρῶν, ἄλλοι δὲ κύνες εἰς τιμὰς κυμαινομένας μεταξὺ 20 καὶ 500 λιρῶν.

Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς ἡ ὁσμῆρα ἐπιτείνουμένη χρῆσις τῶν ἐπιστολικῶν δεληταρίων, φέρει ἐπαισθητὴν μείωσιν τῆς καταναλώσεως ἐπιστολογραφικοῦ χάρτου. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὡς ἐκ τούτου τὰ χαρτοποιεῖα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὑπέστησαν εἰς τὰ κέρδη αὐτῶν ἐλάττωσιν 12—15 ἐκατομμυρίων δολλαρίων.

Μεγάλῃ ἐροτῇ γαλλορωσικῆ παρασκευάζεται ἐν Παρισίοις κατὰ τὰ τέλη ἐνεστῶτος μηνός πρὸς ὄφελος τοῦ ἐν Πετροπόλει γαλλικοῦ ἀγαθοεργοῦ συλλόγου διατελοῦντος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αὐτοκρατείας τῆς Ρωσσίας.

Πλούσιος ἀμερικανός, ὀνόματι Οὐίλλιαμσὼν, ἐδώρησεν εἰς τὴν πόλιν Φιλαδέλφειαν 12 ἐκατομμύρια δολλαρίων, ἥτοι 60 περίπου ἐκατομμύρια δραχμῶν, πρὸς

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΗΝ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ*

Ἐπέρασεν αἰῶνας ἐμπροστά σου,
ἢ γενεά σου κοίτεται στὸ χῶμα,
τὸ δάσος ἔπασεν ὀλόγυρά σου,
σύ στέκει, δένδρο μοναχό, ἀκόμα.

Τὸ μάτι σου τὸ γαλανὸ φωτίζει
ἢ ἀστραπὴ κινδύνων καὶ ἀγῶνων,
στὸ αὐστηρὸ σου πρόσωπο βόδιζει
ἀνέσπερη αὐγὴ μεγάλων χρόνων.

Φαίνεται σὰν νά κίνησες τὸ βῆμα
ἀπὸ τῆς ἱστορίας τ' ἀκρονύλλι,
ὅπου αἰῶνιο τραγοῦδι ψάλλει
στοὺς ἥρωας τὸ μωρῶμένο κύμα.

Πόσα ὀνόματα ἀγιασμένα,
ποῦ ἀπ' τὸν πόλεμον ἀκόμ' ἀχνίζουν,
τριγύρω σου προβάλλουν ἕνα ἕνα,
σὰν ἀστρα ποῦ τὴν ὄψι σου στολίζουν!

Καὶ ποῖα βασίλισσα δὲν θά φωνήσῃ
αὐτὸ τὸ ἀσπίλο, λαμπρὸ σου στέμμα;
ποιὸς δὲν θά πῆσῃ νά σὲ προσκυνήσῃ,
τοῦ Μάρκου ἀδελφῆ, τοῦ Μάρκου αἵμα;

Τὸ θεῖκό του αἷμα ποῦ ἐχύθη
κ' ἐξέστανε τὸ παγωμένο χῶμα,
δίνει ζωὴ σ' ἀδελφικά σου στήθη,
τρέχει στῆς φλέβες σου ἀγνὸ ἀκόμα!

Ἄφησε τοὺς παλμούς του νά μετρήσω,
προτοῦ ὁ θάνατος νά τὸ ψυχρῶνῃ,
δὸς τ' ἀγίῳ σου χερί νά φιλήσω,
ποῦ ἔσφιζεν ὁ Μάρκος πρὶν πεθάνῃ!

Ὅπισω φέρε με στὰ μονοπάτια
ποῦ πέρασεν ἡ μακρὴν ζωὴ σου!
τί εἶδαν τὰ γέρικά σου μάτια,
τί ἔχεις περασμένα διηγῆσού!

ὦ διηγῆσού μου! μέσ' στὴ λαλιά σου
ὡσὰν ν' ἀκούω μουσικὴν ἀγία
ποῦ φθάνει στὴν καρδιά μου σὰν μαγεία
ἀπὸ τῆς θαυνοστόλιστῆς γενεᾶ σου.

Ἴδου σηκόνονται ὀλόγυρά μας
ἐκεῖν' οἱ ἥρωες οἱ δοξασμένοι,
λάμπουν σὰν ἄγγελοι λευκοί, τοὺς ραίνει
φῶς ῥοδοστάλακτο, ἢ 'λευθερία μας!..

ὦ τί φρικτοί, ἀλλὰ ὠραῖοι χρόνοι,
ποῦ ἀντήχουν τραγοῦδια ἀντρεπωμένα
κ' ἡ ἀνοιξις με ἀνθῆ ματωμένα
τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων στεφανώνει!

Σεχάστηκεν ἐκείνη ἡ ἡμέρα
καὶ στῆς ψυχῆς μας στάκτη κρύα μένει,
κ' ἔρχεται ἀγνωστὴ καὶ φεύγεις ξένη,
ἡρώων ἀδελφῆ καὶ θυγατέρα!...

ὦ, πάρε τὸ τραγοῦδι μου μαζί σου,
λουλοῦδι ποῦ τὸ χερί μου σοῦ δίνει,
θυμίαμα ποῦ ἡ καρδιά μου χύνει
γιά σέ, γιά τὴν μεγάλη ἐποχὴ σου!

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΑΓΓΙΟΣ

* Ἐφημερίδα.

Ἴδουσιν βιομηχανικῆς σχολῆς ἐν τῇ ὁποίᾳ θά ἐκπαιδεύονται παιδία ἄρρενα καὶ θήλεα, ἀνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκευματος.

Ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Πίζας συνέθη πρὸ τινῶν ἡμερῶν τὸ ἐξῆς δυστύχημα: Ἡ πρώτη χορεύτρια ὀλισθήσασα ἐκ τοῦ διαπέδου τῆς σκηνῆς ἔπεσεν εἰς τὴν ὀρχήστραν. Ἐκτόπησε δ' ἐπὶ τῆς βαρυθαρίτου ἥτις καὶ συνετρίβη εἰς μυρία τεμάχια, πληγώσασα δύο ἐκ τῶν μουσικῶν. Ἡ δὲ ταλαίπωρος χορεύτρια μετηγέθη ἀναισθητοῦσα καὶ αἰματόφυρτος εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Ὁ Αἰμίλιος Ζολᾶ ἐτοιμάζει νέον αὐτοῦ ἔργον, δράμα ὑπὸ τὸν τίτλον *Μαρδαλινῆ*. Τὸ δράμα τοῦτο θά παρασταθῆ προσεχῶς ἐν τῷ Ἐλευθέρῳ θεάτρῳ τῶν Παρισίων.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ῥώμης εἶχε συστήσῃ πρὸ τινος ἐπιτροπῆς, πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ οἴκου ἐν τῷ ὁποίῳ κατόκει ὁ ζωγράφος Ῥαραήλ κατὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ διαμονὴν αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπεράτωσεν ἤδη τὰς ἐπὶ τούτῳ ἐρεῖνας, ὑποδεικνύει δὲ μικρὸν τινα οἰκίσκον μεταξὺ τοῦ Borgo Nuovo καὶ Borgo Vecchio κείμενον, ὡς τὴν πάλαι κατοικίαν τοῦ μεγίστου τῶν ἱταλῶν καλλιτεχνῶν.

Ὁ πολωνὸς μυθιστοριογράφος Ἐρρίκος Σίγκεβιτς, συγγραφεὺς τοῦ περιλαλήτου μυθιστορηματος *Διὰ πύρρος καὶ σιδήρος*, διὰ τοῦ νεωτάτου αὐτοῦ ἔργου τοῦ *Κυρίου Βολοδουόσκη*, ἔχει μόνον τὸν ἀριθμὸν τῶν θαυμαστίων του ἠξήσεν ἀλλ' εὔρε μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἐνθουσιώδη τινὰ Μαικήναν, ὅστις ψευδονύμως ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ—οὗ ἐν τῷ μυθιστορηματι ἦρως ἀπέστειλε πρὸς τὸν συγγραφεῖα ὄχι εὐτέλες τι ποσόν, ἀλλὰ δεκαπέντε χιλιάδας ρούβλια! Τοῦ ποσοῦ τούτου ἠρνήθη τὴν ἀπόδοχὴν ὁ Σίγκεβιτς ἀπαντήσας διὰ τοῦ τύπου πρὸς τὸν ἀνώμουνον δωρητὴν, ὅτι τὰ χρέματα κατετέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ παρά τινι τραπεζίτῃ, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι ἂν ἐντὸς τριετίας δὲν ζητηθῶσι θά διατεθῶσιν ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν σκοποῦ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἡ ἐνπροσηγορία εἶνε διὰ πολλοὺς ἐπίσημος στολὴ τὴν ὁποίαν ἀπεκδύονται ἅμα ὡς ἐπανελέθωσιν εἰς τὸν οἶκόν των.

Οἱ ἀσθενεῖς τὸν χαρακτήρα εἶνε ἡ προφυλακὴ τοῦ στρατοῦ τῶν ποιητῶν καὶ βλάπτουσι πλειότερον καὶ αὐτῶν τῶν κακῶν.

Εὐκόλως κηρύττομεν τὰ ἐλαττώματα τῶν φίλων μας, ἀλλὰ δυσκόλως ἀνομολογοῦμεν τὰ προτερήματα τῶν ἐχθρῶν μας.

Κακολογοῦντες ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναγκάζομεν τοὺς ἄλλους νά μᾶς ἐπαινέσωσιν.

Πρέπει νά μὴ ἐπιδεικνύῃ τις τὸ πνεῦμά του εἰς μορῶς, μηδὲ τὰ πλοῦτη του εἰς πένητας.

Ἡ καρδιά ἔχει τὸ προνόμιον νά διαφυλάττῃ τὴν ἐνθύμησιν μόνον τῶν εὐτυχῶν ἡμερῶν—τὸ πνεῦμα ὄχι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γιὰ τὸν ὑπηρέτη.

Τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον ἀναφέρεται εἰς τὸν Φρειδερίκον Γουλιέλμον Δ' τῆς Πρωσίας.

Κατὰ θερινὴν τινα ἡμέραν τοῦ ἔτους 1818 ἐν μικρᾷ πόλει λουτρῶν τῆς Βάδης πολλοὶ τῶν θαμνῶν συνηγμένοι ἐν τῇ λέσχῃ ἐχαρτοπαίχτουσαν. Ἦσαν ὅλοι τόσοι ἐπισηχολημένοι περὶ τὴν πρασίην τράπεζαν ὥστε οὐδ' ἐπρόσεξαν εἰς ὑψηλὸν τινα καὶ εὐμορφον νεανίαν ἀπλούστατα ἐνδεδυμένον καὶ κομωμένον μέγχι λαίμου, ὅστις εἰσηλθεὶς πρὸ μικροῦ καὶ σταθεῖς παρατήρει τὸ παίγνιδιον.

— Ἐν τάλληρον εἰς τὸ ἐπτά! εἶπεν ἀφνης ὁ νέηλος καταθέτων ἐν τρίμαρξον ἐπὶ τοῦ χαρτίου.

Ὁ ἔχων τὸν μπάγκον προσέβλεψε μετὰ περιφρονήσεως τὸν νέον παίκτην ὅστις ἤρχετο νὰ βάλῃ τὸ πενιχρόν του τάλληρον ἐν μέσῳ σωροῦ χρυσοῦ νομισμάτων. Καὶ ὅταν ἔχασε τὸ ἐπτά, λαθὼν τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, ἀντὶ νὰ προσθέσῃ αὐτὸ εἰς τὸν χρυσοῦν σωρὸν ὃν εἶχε πρὸ αὐτοῦ, τὸ ἔρριψεν ὑπὸ τὴν τράπεζαν εἰπών:

— Αὐτὸ γιὰ τὸν ὑπηρέτη!

Ὁ νεανίας κατέστη πελιδὸς ἐξ ὀργῆς:

— Τὸν μπάγκο σας! ἔραξε τύφας διὰ τοῦ γρόνου τὴν τράπεζαν.

— Καὶ ἂν κερδήσω τί ἐγγύησιν ἔχω διὰ τὰ χρήματα; Ἐρωτᾷ εἰρωνικῶς ὁ παίκτης.

— Τὸ ὄνομά μου!

Εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ ἀνοίξας τὸν ἐπενδύτην, ἔδειξε τὸν ἀστέρα τοῦ Μέλανος ἀετοῦ ἐπὶ τοῦ στήθους:

— Εἶμαι ὁ διάδοχος τῆς Πρωσίας!

Πάντες οἱ παριστάμενοι ἔμειναν ἐμβρόντητοι· αἱ χεῖρες τοῦ παίχτου ἤρχισαν νὰ τρέμουν.

Ἐσυρεν ἐν χαρτίον — καὶ ἔχασεν.

Ὁ πρίγκηψ διάδοχος τῆς Πρωσίας ἔλαβε τὸ ὅλον ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς δισχιλία λουδοβίκεια, τὰ ὅποια ὁ παίκτης ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐντὸς σακκιδίου, καὶ ῥίψας αὐτὰ περιφρονητικῶς ὑπὸ τὴν τράπεζαν εἶπε:

— Καὶ αὐτὰ γιὰ τὸν ὑπηρέτη!

Καὶ στρέψας τὰ νῶτα, ἐξῆλθεν ἀγερώχως τῆς αἰθούσης.

Ζήτημα γνωριμίας.

Ἄσωτος υἱὸς πλουσιωτάτου πατρὸς ἐπισκέπτεται γνωστὸν τραπεζίτην τῶν Ἀθηνῶν:

— Θ' ἀπορήσετε βέβαια πῶς ἐνῶ δὲν σᾶς γνωρίζω καθόλου ἔρχομαι νὰ σᾶς ζητήσω δάνειον χιλίων δραχμῶν.

— Ἀλλὰ σεῖς δὲν θ' ἀπορήσετε καθόλου, ἀποκρίνεται ξηρὰ ὁ τραπεζίτης, διατὶ ἐγὼ ὁ ὅποιος σᾶς γνωρίζω πολὺ καλὰ, δὲν σᾶς δίδω οὔτε λεπτόν.

Εὐσπλαγχνος ἄνθρωπος.

— Τὸν βλέπεις ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸν κοντὸ μὲ τὰ γένεια;

— Αἶ;

— Πόσα δακρυσμένα μάτια ἔχουν στεγνώσῃ χάρις ἔς αὐτόν!....

— Γιατί;

— Ἐχει φάμπρικα μαντιλιῶν....

Τὸ τάλληρον τοῦ Ἀγαθοπούλου.

Ὁ Ἀγαθόπουλος πηγαίνει εἰς τὴν ἀγορὰν, δίδει δὲ εἰς τὸν κρεωπώλην ὡς ἀντίτιμον τοῦ κρέατος, τὸ ὅποιον ἠγόρασεν, ἐν πεντόδραχμον Ὀθωνος. Ὁ κρεωπώλης ἐξετάζει τὸ νόμισμα καλὰ καὶ τὸ δίδει ὀπίσω:

— Κύριε, αὐτὸ εἶνε κάλπικο!

Ὁ Ἀγαθόπουλος τὸ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας, φορεῖ τὰ διοπτρά του, τὸ γυρίζει ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ καὶ τέλος βλέπων ὅτι ἔφερε τὸ νόμισμα χρονολογίαν ἐκτυπώσεως 1833:

— Ὡχ ἀδερφε, δὲν μὲ συχωρᾷς! Ἀπ' τὰ τριάντα τρία ὡς σήμερα, ποῦ θὰ πῆ πενήντα πέντε χρόνια δὲν τὸ γνώρισαν πῶς εἶνε κάλπικο, καὶ τώρα τὸ κατάλαβες ἐσύ; Πάρ' το καὶ καλὸ εἶνε!

Τὸ κῆτος καὶ ὁ Ἴωνᾶς.

— Κύτταξε τί λαμπρὰ αὐτὴ ἡ εἰκὼν ποῦ παρίστανει τὸ κῆτος καὶ τὸν προφήτην Ἴωνᾶν.

— Τὸ κῆτος μάλιστα, μὰ τὸν Ἴωνᾶν δὲν τὸν βλέπω.

— Νὰ βλάνα! πῶς θὰ τὸν ἰδῆς ἀφοῦ εἶνε μέσ' ἔς τὴν κοιλιὰ τοῦ κῆτους;

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟ ΣΤΙΑΒΩΜΑ ΤΩΝ ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ

Ὁ καθείς βεβαίως ἔχει παρατήρησιν ὅτι ἡ ὕλη διὰ τῆς ὁποίας στιλβώνονται τὰ ἐκ δέρματος ὑποδήματα εἶνε ἀλοιφή μαύρη οὐδόλως στιλβουσα. Ἀλλὰ ἀφοῦ ἀλειφθῆ διὰ ταύτης ἀναλυομένης τὸ ὑπόδημα καὶ τριβῆ γοργῶς διὰ ψήκτρας ἀπαστράπτει ὡς καθρέπτης.

Τίς ἡ αἰτία τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου;

Ὁ ἠλεκτρισμός.

Τί δὲ εἶνε αὐτὸ τὸ ἀπαστράπτον;

Ἀδάμας!

Ὅσον ἀστεῖον καὶ ἂν φαίνεται τὸ πρᾶγμα, εἶνε ὅμως ἀληθέςτατον. Ὁ ἀδάμας οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἄνθραξ κρυσταλλωμένος· τὸ δὲ κυριώτατον στοιχεῖον τῆς ἀλοιφῆς τῶν ὑποδημάτων εἶνε ἐπίσης ἄνθραξ ὑπὸ τὴν μορφήν καρβιᾶς.

Διὰ τῆς προστριβῆς τῆς ξηρᾶς ψήκτρας ἐπὶ τοῦ δέρματος παράγεται ἠλεκτρισμός, ὅστις ἔχει τὴν ιδιότητα ν' ἀποκρυσταλλῶν τὸν ἄνθρακα. Τὸ καλῶς ἐστιλβωμένον ὑπόδημα καλύπτεται οὕτω δι' ἀπείρων μικροσκοπικῶν ἀδαμάντων καὶ ἐνεκα τούτων λάμπει.

Ἄς παρηγορηθῶσι λοιπὸν οἱ μὴ φέροντες ἀδάμας οὔτε εἰς τοὺς δακτύλους, οὔτε ἐπὶ τοῦ στήθους· ὅσον καὶ ἂν εἶνε πτωχοί, δι' ἐνὸς μόνου πενταλέπτου διδομένου εἰς ἐπιτήδειον στιλβωτὴν δύνανται νὰ περιβληθῶσιν ὑποδήματα... ἀδαμαντοκόλλητα.